

Π

Ν

Ο

Η

ΜΗΝΙΑΙΟ
ΧΡΟΝΟΣ Α΄.ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΦΥΛΛΟ 12ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄

25 ΟΧΤΩΒΡΗ — 1929.

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ :

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

Ἐνάγκη γιὰ φῶς ἢ ἐντολή τῆς ζωῆς.... (HENRIK IBSEN)

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ἡ «Πνοή» κλείνει μὲ τὸ φύλλο αὐτὸ τὸν πρῶτο τοῦ χρόνου. Ἐνας χρόνος ἀκριβῶς ἐπέρασε ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἀπὸ τὴν ἴδια αὐτὴ σελίδα ἀπηύθυνε τὴν ἐκκληση στοὺς νέους πού διανοοῦνται νὰ ἐρθουνε κάτω ἀπὸ τὴ σημαία πού ὕψωνε, ἐντολοδόχος μιᾶς κοινῆς ἐλπίδας. Ἐνας χρόνος ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού μὲ τὴ συστολή τοῦ πρωτοπόρου ἐνοιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ προστατέψει τὸν πιὸ ἀγνό τοῦ ἐνθουσιασμοῦ κάτου ἀπὸ τὸν βαρῦθυμο χαρακτηρισμὸ μιᾶς Ἀπολογίας.

Ἴσως ἐκεῖνοι πού τῆς ἔκαναν τὴν τιμὴ νὰ παρακολουθήσουνε τὴν προσπάθειά της ἢ τὴν μεγαλύτερη νὰ τὴν ἐνισχύσουνε μὲ τὴν ὁποιαδήποτε προσωπική τους συμβολή, δὲν θὰ ξεχνοῦνε τὸν χαρακτήρα τῆς ἐποχῆς πού πρωτοεμφανίζότανε.

Οἱ ἀπομονωμένους κινήσεις τῶν νέων, τὰ ἐφήμερα περιοδικὰ πού φιλοδοξοῦσαν νὰ τὶς συστηματοποιήσουν, οἱ ἀβοήθητες προσπάθειές τους, κατέρρεαν ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, πύργοι χάρινοι, στὸ πρῶτο ψυχρὸ φύσημα τῆς πραγματικότητος, ὑψώνοντας γύρω τους κορνιαχτὰ τὰ γέλοια τῶν στενόκαρδων καὶ τῶν ἀρνητῶν, ἐκείνων πού ποτέ τους δὲν ἐστάθησαν ἀξιοὶ γιὰ μιὰ τίμια πρωτοβουλία. Ὅργιάζαν οἱ καλοθελητὲς εὐθυμολόγοι. Καὶ ὁ ἀδιάφορος συντηρητισμὸς ἐφρούσκωνε τὴ λιπαρή του κοιλιά.

Κανεὶς δὲν ἔμεινε ἀκοινωνήτος ἀπὸ τὸ ναρκωτικὸ δηλητήριό τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ πιὸ βαθειὰ δυσπιστία, ἢ πιὸ ἀνανδρῆ ἀρνηση παρέλθαν καὶ τὶς ψυχὲς πού εἶχανε γεννηθεῖ μὲ τὴν στοιχειώδη ἰκανότητα μιᾶς καλῆς θέλησης στὴ ζωὴ τους. Ὁ σαρκασμὸς, κυρίαρχος καὶ πιστικὸς ἐπλανιόταν πάνω ἀπ' ὅλους μας. Καὶ ὅλοι μας, ἀνδρᾶ, ἐσκύβαμε τὸ κεφάλι.

Ἡ ἰδέα τῆς «Πνοῆς» ἐρρίχτηκε ἀνάμεσα στὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν ποτισμένη ἀπὸ ἠττοπάθεια : «Καὶ ἡ ἀμφιβολία, κάτι περισσότερο, ἢ δυσπιστία, κάτι τραγικώτερο, ἢ ἀποθάρρυνση, συντρόφευαν τὴ γέννηση καὶ τῆς στερνῆς αὐτῆς ἰδέας».

Ποτὲ ὅμως μιὰ τίμια διάθεση δὲν πάει ὀλίγελα χαμένη. Χρειαῖστηκε σκέψη ὄριμη, συντονισμὸς ἀπόλυτος προσπαθειῶν, ἀπάντηση κάθε μικροφιλοδοξίας. Καὶ ἡ «Πνοή» ἐπῆρε σάρκα καὶ ὀστά. Βέβαια, ἢ ἀρνηση δὲν ὑποχώρησε ἔτσι, χωρὶς ἀντίσταση. Ὅσοι δὲν ἔζησαν τὶς ἡμέρες τῆς «Πνοῆς» δὲν μποροῦνε νὰ ξέρουν τὴ ἀγῶνα ὀλοκλήρωμα ὑπῆρξε τὸ καθένα τοῦ φύλλου. Δὲν μποροῦνε νὰ κρίνουνε δίκαια τὴν προσπάθειά της. Δὲν εἶνε σὲ θέση νὰ διακρίνουν τὰ ἴχνη τοῦ αἵματος ἀνάμεσα στὸ μελάνι τῆς παραμικρότερης γραμμῆς της. Αὐτοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἐπικρίνουν «ἀφ' ὑψηλοῦ», νὰ διορθώνουν ἢ νὰ κατηγοροῦνε. Μὰ ἐκεῖνοι πού τὴν ἔζησαν δὲν νοιώθουνε τὴν ἀνάγκη νὰ εἰποῦνε τίποτα γιὰ ὅλ' αὐτά. Γιατὶ τοὺς φτάνει πὼς ἢ «Πνοή» δημιουργήθηκε, ἔζησε καὶ μπορεῖ σήμερα νὰ ὑποσχεθεῖ σ' ὅσους τὴν ἀγάπησαν πὼς καὶ στὸ μέλλον θὰ ζήσει. Ἀγωνίστηκε καὶ ἀγωνίζεται. Ὅμως τὴν ἰδέα της τὴν ἐκράτησε ψηλά. Καὶ εἶνε υπερήφανη πού ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λέει πὼς ἐβράδισε ἀκαμπτη κι' ἀνεπηρέαστη στὸν προδιαγραμμένο της δρόμο. Χωρὶς νὰ συνθηκολογήσει. Χωρὶς νὰ λυγίσει. Μονάχη ἀνάμεσα στὶς ἄλλες ἐκδόσεις ἐκράτησε τὴν θρησκεία τῆς γλώσσας τῆς ἀληθινῆς καὶ τῆς ἀμόλευτης. Μονάχη ἐπίστεψε φανατικὰ στὴν παντοδυναμία τῆς νεότητος. Μονάχη ἐβράδισε, μικρὴ καὶ ἀβοήθητη, ἀνάμεσα στὶς ὀρδὲς τῶν ἀδιάφορων καὶ τῶν ἀρνητῶν, δεχόμενη περισσότερα πλήγματα παρὰ ἐνθαρρύνσεις, περισσότερο πόνο παρὰ ἀπολαβές.

Σήμερα γιὰ ὅλ' αὐτὰ εἶνε υπερήφανη. Καὶ οὔτε τὴν τρομάζει ὁ τίτλος πού στεγάζει τὶς γραμμὲς αὐτές. Καλύτερα ἀπὸ κάθε σοφὸν ἐπικριτὴ ξέρει τὶς ἐλλείψεις της καὶ τὰ κενὰ της. Μὰ ἔχει ἐφόδιο γιὰ ἓνα καλύτερο αὐριο, τὸ πιὸ τίμιο χτές.

Καὶ σήμερα πιὰ δὲν ἀπολογιέται. Στὶς σελίδες της βρῆκαν προστασία ὅλοι ὅσοι ἀξίζαν νὰ τὴν βροῦν. Οἱ δυσαρεστημένοι μποροῦν νὰ εἶνε βέβαιοι πὼς τὸ λάθος δὲν εἶνε δικό της. Στὴν προσπάθειά της ἐζήτησε νὰ συσσωματώσει τὴν προσπάθεια ὅλων τῶν νέων, νὰ ὀλοκληρώσει καὶ νὰ κάνει φανερὴ τὴν ὑπαρξή τους, νὰ τοὺς δώσει ἐνὰ βῆμα ἐλεύτερο δημοσιότητας καὶ γνώμης. Ὅσοι δὲν τὴν ἀκολούθησαν, οἱ λίγοι, ἄς τὴν πιστέψουν καὶ γιὰ τὸ αὐριο τὸ ἴδιο

καλοδεχτική. Όσοι την ενίσχυσαν νοιώθοντας την προσπάθειά της πραγματικά δική τους, δὲν θὰ τὴν ἐγκαταλείψουνε. Καθεμέρα περισσότερο θὰ γίνεται φανερὴ ἡ σημασία μιᾶς τέτοιας ἔνωσης. Καὶ ὅσοι τὴν ἴδρυσαν θὰ μένουνε γιὰ πάντοτε ἀπόλυτα ἱκανοποιημένοι γιατί μέσα σὲ χρόνους ἀπιστίας καὶ πραγματισμοῦ ἐπίστεψαν μὲ ὄλη τους τὴν καρδιά σ' ἕνα ἰδανικὸ ἀνώτερο, ἐργάστηκαν μ' ὅσες δυνάμεις εἶχανε γι' αὐτὸ καὶ χάρισαν τὰ νειάτα τους καὶ τὴ ζωὴ τους στὴν ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ποὺ ὑψώνονται πάνω ἀπὸ τὰ καθημερινὰ καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ποὺ φυλάνε αἰώνια στοὺς κόλπους τους τὴν μυστικὴ φλόγα κι' ἀναύουν στὸν ὀρίζοντα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μας τὶς ἀνατολὲς τῶν πολιτισμῶν.

« Η ΠΝΟΗ »

ΜΙΚΡΗ ΠΗΓΗ

Σὲ βράχο γλωροστόλιστο, πηγούλα,
(—ξεχειλισμένη λύκηθο ἢ κροντήρι;—,
ποὺ μπριγιάντι—μπριγιάντι στὸ λιοπύρι
σταλάζει σὰν ἀνάμα τὴ δροσοῦλα)

πὼς πόθησα, ὅπως σὺ, μὲ θεῖα τρεμοῦλα
τὸν κάμπο νὰ ραντίζω --- κι' ὅταν γύρει
μὲσ' σὲ πυρῶν χρωμάτων πανηγῦρι
ὁ ἥλιος, ἢ ὅταν γράφεται ἡ αὐγοῦλα,

—γκρὶ πινελιά ποὺ ἄμαθο χέρι σέρνει—
κάθε πουλι ἀπ' τῶν δάκρυων μου νὰ πέρνει
τὸ δρόσο γιὰ νὰ φτιάχνει τὸ τραγοῦδι ;
(ἔτσι κι' οἱ τριλισμοὶ του θαν' δικοὶ μου)

Σὰν τὴν ψυχὴ σου πέλαγο ἢ ψυχὴ μου,
πέλαγο, ποὺ τὸ εὐφραίνει ἕνα λουλοῦδι.

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

ΠΕΡΙΔΕΡΑΙΟ

Ν' ἀποξηγνίμαι
κι ὄρες νὰ σὲ κοιτάζω ἐκστατικός·
σὲ μῦρο, σὲ αἶρα, σὲ ὄνειρο, σὲ φῶς
νὰ πνέω καὶ νὰ διαλυέμαι.

Νὰ μὴν ταράσσει
καθὼς θὰ εἰσδύω στὸ εἶναι σου ἐλαφρὸς
τὴν αἴσθησή μου οὐδ' ὅσο φύλλον θρόος
τὰ ἡσυχασμένα δάση.

—'Ὡ ἔσφιξαν τώρα
οἱ μέρες· οἱ ὄρες στένεψαν πολὺ·
ἢ ὄραία στιγμή περιτρομο πουλι
ποὺ κατερετρεῖ τὴν μύρα.

Ποῦ νάχουν λείψει
ὁ Μάης, ἢ αὐγὴ, τὰ λουλούδα, οἱ ἀγροί ;
πὼς ἔτσι σκυθρωπάζουν οἱ οὐρανοὶ
καὶ ζόφο στάζουν τὰ ὕψη ;

Μαζὶ νὰ πλέμε·
κι ἐγὼ νὰ σὲ κοιτάζω ἐκστατικός·
σὲ μῦρο, σὲ αἶρα, σὲ ὄνειρο, σὲ φῶς
νὰ πνέω καὶ νὰ διαλυέμαι.

ΜΙΝΩΣ ΖΩΤΟΣ

Σ' ἐμὲ βαρύνει
σωρὸς ἀθλίων ὀσῶν τὸ παρελθόν·
κι ἔχω ἕναν κόσμο ἐντὸς μου λουλοῦδιῶν
ποὺ ἀπεριποίητος φθίνει...

Ἔχω ἕνα δέος,
δὲ θέλω τ' ἀνθὴ αὐτὰ νὰ μαραθοῦν·
χίλιους νεκροὺς οἱ πόθοι μου ἂν πενθοῦν
ἄχ, εἶμαι ἀκόμη νέος.

Δέξου με μῦρο,
καλή μου, δέξου με ὄνειρο γλυκὺ·
ξεγέλασε τὴ μοῖρα τὴν κακὴ
καὶ τὸ λυγμὸ τὸ στεῖρο.

Στὴν ἔκσταση ἄσε
σὰν ἔξω ἀπ' τὴ ζωὴ τάχα νὰ πλές,
νάναί σὰν ψέμμα, μήτε πιά νὰ κλαῖς
καὶ μήτε νὰ θυμάσαι.

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Στὴν ἐρημικὴν ἐκείνην ἄκρια ὅπου βρί-
σκεται τὸ κατατόπι μας, ἕνα βράδυ ἀκόμα χω-
ρὶς ἐσένα.

Κάθομαι ὀλομόναχος καπνίζοντας τὴν
παλιὰ πίπα μου ἐκείνη, ποὺ συνοδεύει πεζῆ
τις συλλογές μου στὶς ἀπόμακρες μοναξιές,
καὶ τὸ σκύψιμό μου στὸ προφητικὸ ἀπάνω
χαρτὶ τῆς τέχνης.

Παρακολουθῶ τὰ μικρὰ γαλάζια συννε-
φάκια τοῦ καπνοῦ νὰ ὑψώνονται ἀδιάκοπα καὶ
νὰ χάνονται μέσα στὸ βραδινὸν ἀέρα σ' ἕνα
ἀνώφελο, μάταιο ἀνέβασμα.

Κι' εἶναι ἡ ψυχὴ μου γεμάτη νοσταλγία
γιὰ σένα.

Ἡ θύμισή σου μ' ἔρχεται εὐωδιαστὴ καὶ
μοσκοδόλητη σὰ μυρωμένη στὰ παλιὰ μέσα
ἀρώματα τῆς Τραπεζοῦντας καὶ τῆς Χαλ-
δαίας, ἢ στὰ μυριστικὰ ξύλα τῆς Ἰνδίας.

Κι' ἔχει μέσα τῆς μιᾶν ἀόριστην ὀμι-
χλένια θλίψη ἢ βραδινὴ αὐτὴ σκέψη μου γιὰ
σένα.

Σουρουπιάζει ἀργὰ ἀργά.
Εἶναι ἡ ὥρα τῆς νίκης καὶ τῆς ἀρχον-
τίας τῶν μυστηριακῶν ἡσκιῶν.

Ἄνοιγεται τώρα ἡ ὄνειρένια θύρα τοῦ
βασιλείου των γιὰ νὰ προβάλλουν τρεμουλιαστὰ
τ' ἀνάερα κορμιά των.

Ἔρχονται θαθειογαλάζιοι φέρνοντας μα-
ζύ τους πιστὸ μεθυστικὸ τὶς ἀπροσδιόριστες
ἐπιθυμίες καὶ τὶς νοσταλγίες.

Ἄλλα τώρα γίνονται ἕνας ἡσκιος.
Τὰ οὐρανοθέμελα συγχίζονται μὲ τὸ ἄ-
γνωστο.

Οἱ παραλίες ἡσκιώνουν τὰ μακρινὰ βουνὰ
σβύνουν λές καὶ τὰ σκέπασε ἕνα πελώριο σκο-
τεινὸ χέρι.

Τώρα κι' οἱ πιδ ταπεινοί, ὅσοι μὲ γειτο-
νεύουν ἐδῶ, στὸ λιγοςύχναστο αὐτὸ κατατόπι,
παίρνουν τὴ γοητεία τοῦ μυστηρίου.

Ἄφανίζεται τὸ πρόσωπο τῆς ἀνθρώπι-
νης ἀσκήμιας, χάνονται οἱ μορφές καὶ δια-
βαίνει μπροστὰ σου κι' ὁ πιδ κακὸς κι' ὁ πιδ
ἀνάξιος σὰν ἕνας εὐγενικὸς ἡσκιος. Τὰ θαπό-
ρια ἔακολουθοῦν νὰ κατεβαίνουν ἀργὰ ἀργὰ
ἡσκινα γεμάτα μυστικὲς ἀποθυμίες, πρὸς μα-
κρινὲς στεριές καὶ καινούργιες.

Κι' ἐγὼ, ἐνῶ ἡ νύχτα πιά δυσμῶνει καὶ
τὸ θαρὸ κάπνισμα τῆς πίπας γίνεται πιδ πυ-
κνὸ νοσταλγῶ ἐσένα τὰ πλούσια θαθειοκά-
στανα μαλιά σου, ποὺ ἄδικα ζητῶ μέσα μου
τὴ δύναμη νὰ τὰ ζωγραφίσω. Τὰ φεγγερά σου,
σμαραγδένια μάτια καὶ νεκρώνοντας κάθε ἄλ-
λο μέσα μου ζῶ μὲ τὴ θύμηση δυὸ περασμέ-
νων ὀλοπόρφυρων φιλιῶν.

ΣΟΚΑΚΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Σὰς ξαναβλέπω πάλι καὶ σὰς ξαναπερνῶ
στενὰ σοκάκια ἐσεῖς τῆς Πόλης μὲ τὰ παλιὰ
σας καλντερίμια.

Θαμπὲς γωνιές, ὅπου νέο παιδί ἔζησα
μέσα στὸ μυστήριό σας κι' ἀγάπησα μ' ὄλη
μου τὴν καρδιά. Διαβαίνω τώρα καὶ κοιτάζω
μὲ δίχως πιά καρδιοχτύπι, τ' ἀψηλὰ ἐκείνα
τὰ σπίτια, ὅπου στὰ σταχτιά τους, καθόταν
οἱ λαχταρισμένες μορφές, ποὺ μόνο τὸ ἀτένι-
σμά τους μ' ἔκανε νὰ τρέμω.

Κάποιες ἀπὸ μακρὰ μονάχα ἰδωμένες·
φευγαλέες, χωρὶς ἀπὸ κοντὰ νὰ τοὺς μιλήσω·
Χρόνια καὶ χρόνια περασμένα καὶ μὲ τρῶε'
ἀκόμα τὸ ἀξήγητο αἰνιγμά τους.

Λαχτάρεις, λαχτάρεις, Ἀγάπες καινού-
ριες, μπουμπούκια μόλις ἀνοιγμένα στὸν ἥλιο,
Κάποιες, δυὸ, ἀντίπαλες, ποὺ ἀγωνιστήκα
ἀπάνω ἀπ' τ' ἀψηλὰ σαχνισιά τους, μὲ χαμό-
γελα καὶ μὲ τσακίσματα, ποιά θὰ μπορέσει
νὰ κερδίσει τὴν ἀγάπη τῆ δική μου.

Σὰς ξαναβλέπω καὶ σὰς ξαναπερνῶ σο-
κάκια ἐσὰς τῆς Πόλης μὲ τὰ παλιὰ σας καλ-
ντερίμια.

Στὴ μέση τοῦ δρόμου κάποια κορίτσια
γνωρίζουν τὸ σκοινάκι καὶ πηδοῦν μετρώντας
τὰ σωστὰ πηδημάτα. Ἄξαφνα τὸ ἕνα χάνει
στραβομουτσουιάζει μιὰ στιγμή καὶ τραδιέ-
ται δίνοντας σὲ ἄλλο τὴ θέση.

Πιδ πέρα μπροστὰ στὸ τζαμί του ὁ μουε-
ζίνης σκαλίξει τὰ λουλούδια τοῦ τάφου ἑνὸς
Τούρκου ἁγίου θαμένου ἐκεῖ δίπλα στὸ πεζο-
δρόμιο.

Κάτω στὴ γωνιά κάποιο μαθητοῦδι και-
ροφυλαχτεῖ τ' ἀψηλὰ παράθυρα.

Σὰς ξαναβλέπω καὶ σὰς ξαναπερνῶ στενὰ
ἐσὰς σοκάκια τῆς Πόλης μὲ τὰ στενὰ σας καλ-
ντερίμια.

Μοσκίζουν οἱ μαδιές ἀνοιξιὰτικες σαλι-
μιές κ' οἱ τριανταφυλλιές οἱ κρεμασμένες
ἀπάνω στοὺς πολυχρώματος τοίχους τῶν σπι-
τιῶν σας.

Κ' ἐγὼ διαβαίνω τώρα σιμὰ σὲ κάποια
θύρα μ' ἕνα μπρούντζινο ἀστραφτερὸ τρι-
κέλλι.

Ἐδῶ ἕνα ἀνοιξιὰτικο βραδινὸ μ' ἀρνή-
θηκε κάποια κοπέλλα ἕνα δροσερὸ κοριτσι-
στικο φιλί, ποὺ ὁ πόνος του ἀκόμα μὲ καίει.

Μοῦ τ' ἀρνήθηκε γιὰ νὰ μοῦ τὸ δώσει
περασμένη πιά γυναῖκα μὲ μαραμένα χεῖλια
ἄχρηστο κι' ἀνωφέλειτο, ὅστερα ἀπὸ χρόνια
στὴν ξενιτειὰ καὶ στὴν ἐξορία μου σὰν ἐξιλέ-
ωση παλιᾶς ἁμαρτίας.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΣΥΝΤΡΟΦΙΣΣΑ

Χρόνια και χρόνια οι σκλαβωμένοι
προσμένουν σένα, ωραία ψυχή,
νάρθεις σά μάνα πονεμένη,
σάν αδελφούλα εδσπλαχνική.

Δε θάσαι με τις άλλες ἴδια,
γεμάτη ψέμμα και πονηριά,
δε θα πουλεις για τα στολιδια,
κορμι και σκέψη και καρδιά.

Στα μάτια και στην ομορφιά σου,
πρόστυγους ἴμνους δε θα ποῦν,
δε θα διψοῦν στην ἀγκαλιά σου,
οἱ σάτυροι ἡδονή να βροῦν.

Σὺ θάβγεις σὰ σεμνὸ λουλούδι
πὸν δε θα τὸ λερώσουν πιά,
και θα σοῦ ποῦνε τὸ τραγοῦδι
πὸν δεν εἰπώθηκε ξανά.

Κάθε σου λόγος, γέλοιο, δάκρυ,
θάν' ὄλο φῶς, παλμός, φωτιά,
θάναι σεισμός πὸν ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
θε να γκρεμίσει τὴ σκλαβιά.

Θάν' ἔρωσ πὸν θα πρωτονοιώσουν
θεῖο, στὰ στήθεια οἱ νεῖρι κ' οἱ νεῖες,
τὸ γάλα πὸν θα πρωτοδώσουν
οἱ μάνες, για γερεῖς γενιές.

Χρυσανγή θάναι τῆς καλοσύνης
μ' ἀχιτίδες μιᾶς χαρᾶς ἀγνῆς,
και τόξο οὐράνιο ἀδελφούνης
παγκόσμιας και παντοτεινῆς.

Χρόνια και χρόνια οἱ σκλαβωμένοι
προσμένουν σένα, ωραία ψυχή,
να φέρεις τὴν λαχταρισμένη
καινούργια ἀγάπη και ζωή!

ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΕΝΑΣ ΗΡΩΑΣ, ΜΙΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ἦμωνα ἕνας ἀπλοῖκός ἀνθρωπος, ἐπί-
στευα σὲ βρυκόλακες και σὲ καλλικαντζάρους.
Μιά μέρα εἶπα, δεν εἶναι λόγος να κάνης τὴ
ξεχωριστὴ διάνοια, πρέπει να πιστεύης σὲ βρυ-
κόλακες και σὲ καλλικαντζάρους. Κι' ἀπὸ τότε
ἔβλεπα ἡσυχά ἢ κοιμικὰ ὄνειρα.

Κανένας μακαρίτης δεν εἶχε ταράξει τὸ
δειπνο μου πὸν πάντα γινότανε με μιὰ ἀρχετὰ
ἀνεκτὴ κοινοτυπία. Πολλές φορές κ' ἐγὼ ἔμε-
να ἐκπληκτός κ' ἔλεγα ἀκουμπόντας τὸ δάχτυ-
λο στην ἄκρη τῆς μύτης μου: μιὰ μέρα θ' ἀλ-
λάξουν ὅλα αὐτὰ, δειπνά με μιὰ ἀρχετὰ ἀνεκτὴ
κοινοτυπία. Ἡ σαραντάρια μου ὑπηρέτρια χα-
μογελοῦσε. Ἐνας οἶχτος με πλημμυροῦσε κα-
θὼς τὴν κοιτοῦσα στὸ πρόσωπο. Κανείς, μὰ
κανείς δεν μπορούσε να καταλάβῃ τίς μικροῦ-
λες μου σκέψεις.

Και χτὲς τὰ σκεπτόμωνα πάλι ὅλα αὐτὰ
καθὼς δοκίμαζα να φάω ἕνα ὀλοστρόγγυλο
μῆλο. Μέσα μου εἶχα κάποια ἱκανοποίηση βλέ-
ποντας πὼς ἡ σαραντάρια μου ὑπηρέτρια δεν
θα εἶχε γὰ φάη ἕνα ἄλλο ὅμοιο. Χαίδεψα τὰ
μαλλιά μου. Ἐ! μὰ μπορεῖ να εἶναι κ' ἔτσι,
συλλογίστηκα και ξαπλώθηκα στὴ πολυθρόνα
μου. Πάντα μετὰ ἀπ' τὸ φαί εἶχα μιὰ πολὺ
καλὴ διάθεση.

Κάτι θυμῆθηκα και χαμογέλασα. Πιὸς μιᾶς
βεβαιώνει τάχα πὼς αὐτὸ τὸ ἰδιότροπο πλά-
σμα παντρεύτηκε ποτὲ με ἄντρα; Φαρόδες πλα-
τὺς στὸ κρεββάτι μου ἀπολάμβανα μιὰ θαναμά-
σια χώνευση πλάι σὲ μιὰ πρασινωπὴ καντύλα.
Ὁ οὐρανὸς ξετυλίγονταν στὸ παράθυρό μου
και κρότοι μισοσβυσμένοι ἔφταναν ἀπ' τὸ δρό-
μο. Ἐνα φουγάρο ἕνα δαχτυλίδι ἔλαφροῦ κα-
πνοῦ στὸ γαλαζιο καθρέφτη.

Και ξαφνικὰ χτύπησε τὸ ρολόι. Εἶχα τὴν
ὑπομονὴ να τὸ ἀκούσω ὡς τὸ τέλος να ξεκουρ-
ντίζεται, ἕνα ἀσυμμάζευτο χασκαρητὸ ἀπὸ γρε-
νάξια και ρόδες. Ἀναστέναξα και δε σκέφτηκα
πιὰ τίποτα.

Θὰ ξαναχτύπησε ἄλλες δυὸ φορές τὸ ρολόι
και θα μοῦ εἶχαν περάσει ἀπ' τὰ μάτια μου τὰ
πιὸ ἀλλόκοτα πράματα—ἦτανε ἕνα βράδυ θερ-
μὸ τοῦ Ἰουνίου με μιὰ ἀτμόσφαιρα χλιαρὴ και
μαλακιά—ὄταν ἄκουσα ἕνα τρίξιμο κοντὰ στὴ
ντουλάπα.

Τινάχτηκα ἀπ' τὸ κρεββάτι και με τίς μύ-
τες τῶν ποδιῶν πλησίασα, γεμάτος ἕναν ἄδρατο
φόβο. Δεν ἦταν τίποτα, και ἡσύχασα. Ἐπειτα
ἴδρωσα σ' ὄλο μου τὸ σῶμα.

Τὸ πρωὶ πὸν ἀκολούθησε εἶχα μιὰ ἐξαιρε-
τικὰ διάθεση. Περνοῦσα τίς τιράντες μου και
τραγουδοῦσα: δίχως ἄλλο κάτι ἔτρεξε κοντὰ στὴ
ντουλάπα. Χα χὰ! αὐτὸ θα πῆ πὼς εἶμαι ἕνας
ἀνθρωπος ὅπως ὄλοι. Πάρα πάνω ἀνάφερα
πὼς εἶχα μιὰ σαραντάρια ὑπηρέτρια πὸν με πε-
ριοποιότανε μιὰ χαρά. Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ τῆς ἑκα-
να ἕνα καλαμποῦρι πὸν μοῦ ἔκανε καλὸ.

Σ' ὅλη τὴν ἡμέρα δεν δέχτηκα κανένα. Ἐ-
λεγα στὸν ἑαυτό μου: ἀν ἔρθῃ ὁ βρυκόλακας
θα τοῦ πῆς, καλησπέρα, κύριε βρυκόλακα. Θα
τοῦ δείξῃς μιὰ ἀναπαντικὴ πολυθρόνα και θα
τὸν ὑποχρεώσης να καθῆσῃ. Θα εἶναι βράδυ,
τὸ ρολόι θα ἔχῃ χτυπήσῃ ἄπειρους χτύπους
τὸν ἕνα πὸν ὅμοιο ἀπ' τὸν ἄλλο και σὺ θα
τέλειωνες τὴ χώνευσή σου. Λοιπὸν ὁ βρυκόλα-
κας θα ἦτανε ἕνας πολὺ χαριτωμένος κύριος
και πολὺ ὀμιλητικός. Μιὰ ζωερὴ συζήτηση για
ἐνδιαφέροντα πράματα. Μιὰ στιγμὴ θα τοῦ ἔ-
σφιγγες τὸ χέρι ἀπὸ μιὰν αἰφνίδια εὐγνωμοσύ-

νη και στὸ τέλος θα τοῦ ἔλεγες: να ξανάρθετε,
να ξανάρθετε παρακαλῶ. Ὑστερα θα ἔτριβες
τὰ χέρια σου ἀπὸ εὐχαρίστηση, ὄντας βέβαιος
πὼς ἀν δεν κορόιδεψες ἕναν ἀνθρωπο ὡς τώ-
ρα, γελοιοποίησες ἕνα βρυκόλακα. Ὁ βρυκόλα-
κας δεν θα ξαναπατοῦσε.

Τίποτα ὅμως ἀπ' ὅλα αὐτὰ δεν ἐνεπιστεῦ-
τηκα στὴν ὑπηρέτρια μου πὸν ἐξακολουτοῦσε
να εἶναι ἕνα πολὺ ἰδιότροπο πλάσμα.

Χτυπαίει τὸ ρολόι. Κάτι τρίξει κοντὰ στὴ
ντουλάπα. Κύριε βρυκόλακα. Σωπαίνω. Ἦσυ-
χία, μπορῶ να κοιμηθῶ.

Κάτι τρίξει πάλι. Ἡ κουρτίνα τοῦ παραθύ-
ρου τρέμει λίγο. Σηκώνομαι, κάνω ἕνα βῆμα
και γυρίζω πίσω. Ποτέ, ποτέ δε θα τὸ κάμω
αὐτὸ, βεβαιώνω τὸν ἑαυτό μου. Νιώθω τὰ πό-
δια μου να βυθίζονται στὸ κενὸ και να με
τραβᾶνε ὀλόκληρο. Ἐνας βαρὺς μονοκόμματος
ὑπνος ἀκολουθεῖ.

Ἀπὸ κείνη τὴ βραδυὰ κάτι τρίξει κοντὰ

στὴ ντουλάπα. Κι ὅμως δεν εἶναι βρυκόλακας.
Νάναι ἄραγε βρυκόλακας;

Ὑστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα δεχόμωνα τὴν ἐπί-
σκέψη ἑνὸς κυρίου πὸν εἶχε τὸ ὕφος πολὺτιμου
φίλου μὰ πὸν μπορούσε να ἦτανε και τσαρλα-
τάνος. Χωρὶς να διστάσω τοῦ εἶπα: εἶναι ἕνας
μῆνας πὸν κοιμάμαι ἕνα βαρὺ κουραστικὸ ὕπνο
και βλέπω τὸ ἴδιο ὄνειρο.

Ὁ κύριος ὑποδέχτηκε τὴν ἱστορία μου μ'
ἕνα ἀνεπαίσθητο χαμόγελο. Ἐπειτα στράφηκε
ἀπότομα και μοῦ εἶπε:

—Ἐχετε ποντικούς στὸ σπῆτι σας;

Τὸ αἷμα μου κατέβηκε ἀπ' τὸ κεφάλι κ' οἱ
γροθιές μου σφίξαμε. Λίγο ἔλλειψε ν' ἀπαντή-
σω κάπως ἀπότομα σ' αὐτὸ τὸν πολὺτιμο φίλο.

—Ἐγὼ πιστεύω σὲ βρυκόλακες και σὲ καλ-
λικαντζάρους, εἶπα. Καί—τοῦ ἔδειξα να κατα-
λάβῃ πὼς ἔπρεπε να φύγῃ.

ΣΤΑΜΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ...

Γυναῖκες με τὰ φωτεινὰ σὲς μάτια, με τὰ χεῖλη
Τὰ πορφύρα και τὰ κυπαρισσένια σὲς κορμιά,
Τῆς νεότητος μου δεν σέρνετε τὸν ἀνθισμένο Ἀπρίλη,
Κι οὔτε πὸν καν ἀγγίζετε τὴ σκλάβια μου καρδιά!

Μένα τραγᾶει τὴ νεότη μου και ρέβει τὴν καρδιά μου
Καημὸς ἀβάσταχος, κρυφὸς καημὸς, θανατερὸς.
Για δῆτε και πὼς ἀνθισεν ὁ πόνος στὰ μαλλιά μου,
Κυττάχτε πὼς με στέρεψεν ὁ πρῶμος χολασμός!

Κι' ἂν μεσ' στὰ στήθη κλείνω ἐγὼ μιὰ ἐρωτικὴ
[πλημμύρα,
Γιὰ; δυὸ χερᾶκια διάφανα με τρώει κρυφὸ μαράζι,
Για ἕνα λουλούδι ἀπόκοσμο μ' ἀσύγκριτη πορφύρα
Μιᾶς ἀνοιχτῆς ἀγιάτρευτης πληγῆς πὸν αἵματο-
[στάζει!

Γυναῖκες με τὰ φωτεινὰ σὲς μάτια, με τὰ χεῖλη
Τὰ πορφύρα και τὰ κυπαρισσένια σὲς κορμιά,
Τῆς νεότητος μου δε σέρνετε τὸ μαρμαμένο Ἀπρίλη
Κι οὔτε πὸν καν ἀγγίζετε τὴ σκλάβια μου καρδιά!

Κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΜΙΣΕΜΟΣ

Ἀμίλητοι περνοῦσαμε κι' οἱ δυὸ τὸ μονοπάτι,
ἐμίσεψες για μακρυνό, παντοτεινὸ ταξεῖδι.
Μιὰ θλίψη ἀγαλήνευτη τὸ στόμα μας σφαλοῦσε,
κι ὁ πόνος μου ἀκοίμητος με γύριζε σάν φεῖδι.
Χλωμὸς τὰ δάκρυα κράταγα—ἀντρίκια περιφάνεια—
ἐφτάχρωμον ἀπλόνωνταν μυριόπνοο τὸ δεῖλι
κι εἶχα στὰ στήθεια δίκοπο, φαρμακερὸ λεπίδι,
—ὁ χωρισμός σου—ὄχεντρας πικρὴ χολὴ στὰ χεῖλη.
Δὲ μίλαγες. Τὰ μάτια μου κοιτοῦδες λυπημένῃ.
Θὰ με ξεθάσεις; ρώτησες. Κι' ἦταν γαλήνη γύρα,
σάν πένθιμη, νυχτερινὴ καμπάνα ἢ φωνὴ σου
(τὰ λούλουδα σκορπούσανε τοῦ θάνατου τὰ μῦρα).
Καὶ μίσεψες. Στερνὴ χαρά, ἢ θύμησι σου τώρα
για τὰ παλιὰ, πὸν σβύστηκαν σάν ὕστερνες ἀχιτίδες,
σάν ρήγισες, πὸν πῆθαναν σὲ θλιβερά παλάτια
κοντὰ σὲ γέρους πρίγκητες, χλωμές, χωρὶς ἐλπίδες.

ΦΙΛ. ΚΑΤΣΙΠΗΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΥΛΟΥΔΑ

I

Πάλι ἀπόψε ἔρχομαι... σιὰ μέσ' στὸ Ἐργαστήρι
Προφήτισσα και γόησσα τῆς μαύρης μου ζωῆς!
Βουβὸς μπρὸς στὸ ξεχειλιστὸ τῆς γνώσης τὸ ποι ἦρι
Ζητᾶς ἀπὸ τ' ἀτέλειωτο φαρμάκι του να πιῆς...

II

Γύρω σου μύρια εἶδωλα πὸν ἡ φαντασία σου πλάθει.
—Σκλάβια πὸν ἡ σκέψη σου κρατεῖ στοῦ νοῦ τὴ
[φυλακή—
Τοῦ διαλεχτοῦ εἶν' ἔρευνα, τ' ἀνισορρόπου λάθη!
Μά, εἶν' ἀργὰ πολὺ ἀργὰ κι ἡ πόρτα σου κλειστὴ...

III

Πόσο χλωμάζεις μέσ' στὸ φῶς τὸ ψεύτικο τῆς
[πλάνης]
Εἶν' γίγαντας ἡ σκέψη σου, μὰ σὺ μικρός δε
[φτάνεις...]
Πάλι ἀπόψε ἔρχομαι και σκεπτικὴ προσμένω

Στὸ φέρετρο τῶν στοχασμῶν—κρίνο μου πεθαμένο!
Τὰ χεῖλη σου ἀμίλητα ἀγγίζουν τὸ ποτήρι...
Και χάνεσαι σάν ὄραμα μέσα σὲ κοιμητήρι...

ΙΩΑΝΝΑ Γ. ΚΟΛΛΥΤΟΥ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Μόρα κι ἀπέχει βάσανα θα πικροδέσουν ὄλους
Σπῆτια κι ἀμπελοχώραφα θα τοὺς ἐμπελωθοῦν
Ἡ νέκρα στὰ λιμάνια μας κι ἀκίνησιὰ στους μώλους
Κ' ἡ φάγουσες τοὺς θάνατους με μιᾶς θα ξεπολύσουν

Ὁχτρεύτηκαν οἱ ἀδύνατοι στὸν πόλεμο τοῦ ὀλέθρου
Καθένας τὸ φαρμάκι του τὸ πίνει και πεθαίνει
Νύχτες βαθιές! και τὰ γερά τὰ χέρια πετσοκόβουν!
Πνοὴ καινούργια φύσηξε και νέα Δημοκρατία
Διψοῦν γαλήνη ἀχόρταγα τὰ πνεύματα τοῦ Κόσμου

ΠΑΝΑΓΗΣ ΛΙΒΑΔΑΣ

Μ. ΒΑΛΣΑ

Η ΚΟΡΟΪΔΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ, Ο Κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ, ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ

(Μπαίνει από τη μεγάλη πόρτα ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ (1) με τα χέρια στις τσέπες, ακολουθούμενος καταπόδι από τον ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗ (2) σαν από ένα σκυλάκι. Ούτε καν στρέφει να τον ιδεί και του άπαντά με μια τέλεια άδιαφορία για το άτομό του).

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Για όνομα του θεού, μη μου άρνεϊστε τη σκηνή για της τελευταίες δοκιμές.

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Δέ σας άρνούμαι, φίλε μόν, τίποτε. Η σκηνή όμως μ'αξ χρειάζεται τώρα για τη σκηνογραφία και τη φωτοσκίαση.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Μά αυτά είναι δευτερεύοντα πράματα.

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— (Στρέφει απότομα) Τί πρωτεύει λοιπόν κατά την ιδέα σας ; τ'ό κείμενό σας βέβαια !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Δηλαδή... θαρρώ πώς σένα έργο...

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Όλοι σας είστε οί ίδιοι. Αύτη σας ή οίηση για τ'ό κείμενό σας...

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Μά πώς θα παίξουν οί θεατρίνοι στη σκηνή δίχως ποτέ να δοκιμάσουν...

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Τί κάθεστε και μου λέτε; πόσες δοκιμές δέν έκάναμε ως τώρα ;

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Σπήτι μου, στής Μαλβίνας, έδω. Πότε όμως στη σκηνή άπάνω πού πρέπει να φανούν άπόψε.

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Μήπως τ'ό διευθυντικό μου γραφείο δέν τ'ό βρίσκετε άντάξιο για τ'ό κείμενό σας ; Τ'ό σπουδαίο σας κείμενο δέ θαλλάξει έδω, ούτε άλλου. Θα όμολογήσετε όμως πώς δέν μπορώ να κυττάζω έδω τής σκηνογραφίας και να κανονίσω τη φωτοσκίαση. Τί σας φταίω έγώ ; Ποιός σας είπε να μου βάλετε κείμενο στο έργο σας;

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Έργο δίχως κείμενο γίνεται; Μιλάτε με τ'ά σωστά σας;

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Έπειτα κάματε τόσες άλλαγές...

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Έγώ, για έσείς ; όταν πήρατε τ'ό δράμα μου δέν είχε όλες αυτές τής προσθήκες. Σεις τής μπαλώσατε, σιάζοντας τ'ό δικό μου κείμενο.

(1) Χοντρός, καλοθρεμμένος· παλιός θεατρίνος, ξουρισμένος με φαρδιά μαύρη γραβάτα και καφεδιά ρούχα.

(2) Λιγνός σαν πεινασμένος· αξιολύπητος με φαρδιά μαύρα ρούχα γυαλισμένα στους άγκώνες και στά γόνατα από τ'ό πάλημα. Μουστακάκι.

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— (Με πονιφική επισημότητα). Έπρεπε για να μη διαταράξουμε την ισορροπία ενός έργου, τέχνης, καθώς λέτε, άφου κάτι βάλαμε άπ' τη μιά, κάτι να κόψουμε άπ' άλλου. Α, έσιαξα λοιπόν τ'ό κείμενό σας και πάλι δέν είστε ευχαριστημένος ; Και τί με πληρώνετε σας παρακαλώ για να σας τ'ό διορθώσω; Μωρέ άχαριστία ! Κρίμας πού λέγεστε και Παραχωρησιδής και ούτε μια παραχώρηση δέ θέλετε να κάμετε στην Τέχνη (χιτυλά τ'ό στήθος του) ... πού σας λείπει. Μη λησμονήσετε πώς χάρη σαυτές τής προσθήκης στάθηκε τ'ό έργο, και άφου τής παραδεχτήκατε είναι σαν να τής βάλετε σεις· γι' αυτό δέν μπορώ να καταλάβω την επιμονή σας να θέλετε και καλά εις βάρος ενός μέρους τ'ό έργου να θυσιάσετε τ'ό άλλο.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Μά είναι τ'ό μέρος τ'ό πειδ σημαντικό πού θυσιάζεται, τ'ό κείμενο!

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Τ'ό κείμενο !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Δέ μου δίνετε τη σκηνή για τής δοκιμές και άκόμα θυσιάζετε τ'ό κείμενο σε κάτι άσήμαντες θεαματικές επιδείξεις... τ'ά ήλεκτρικά... τής γάμπες... τής κολοφωτιές !

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Βγάλτε τούς χορούς, τής παντομίμες και τ'ά τραγουδάκια και σταθήτε στη πόρτα να μετρήσετε πόσοι θα βάλουν τ'ό ξερό τους στο θέατρο για τ'ό κείμενό σας μονάχα, τ'ό σπουδαίο σας τ'ό κείμενο ! Πρέπει να μ' ευχαριστήτε πού για χατήρι σας συγκατένευσα να τ'ό ξεωραίσω.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Και όμως μόλη αύτη την ξεωραίση έξη μήνες πάνε πού αναβάλλεται ή πρώτη.

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Α φίλε μου, τί να σας κάμω; Μου ζητάτε πράματα πού ξεπερνούν τη δύναμή μου. Ξέρετε πολυ καλά πώς δέν είμαι μόνος, και πώς άποφασίζω με τ'ό συντάιρό μου πού είναι και ό καλλιτεχνικός διευθυντής, ένφ έγώ δέν άσχολούμαι παρά στής οικονομολογικής φασαρίας, πώς λοιπόν να λογοριάσω δίχως τη συναίνεση τ'ό συντάιρου μου; Έπίσης ξέρετε άκόμη καλύτερα πού μ'αξ άπαίτησε παστρικά να αναβάλλουμε την πρώτη ως την άφιξή του. Έπειτα τί σημασία έχει; τ'ό πολυ πάει, τ'ό λίγο έμεινε. Ο Γαϊδουριάς τηλεγράφησε πώς θάρθη σήμερα στής ένθεκα (Βγάνει τ'ό ρολόγι του) Έντεκα και δύο· θα κοπιάση όπου κι' άν είναι. Πάλι καλά πού δέ σας γύρισε και τ'ό χειρόγραφο.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Αυτό δά έλειπε !

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Και μολαταύτα έφριξε σαν τ'ό διάβασε ποτέ δέν ειδη τέτοια φτώχεια στην έμπνευση.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Παρακαλώ...

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Σας παραπέμποσ' εκείνον...

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Θα ζητήσω λόγο τ'ό κυρίον Γαϊδουριά, κύριε Ξυλοσχίστη !

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Τί ξεροκοκνίζετε σαν άστακός; μήπως ό Γαϊδουριάς είναι κριτικός για να τ'ά βάλετε μαζί του ; Μην ξεχνάτε πώς χάρη σεκείνον παίξετε άπόψε.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Σεις λοιπόν τί λογιών διευθυντής είστε;

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Σας είπα πώς για τ'ά καλλιτεχνικά ζητήματα μόνος ό Γαϊδουριάς άνακατώνεται. Έγώ δέ χώνω τη μύτη μου. Η συμφωνία μας είναι να κάνη ότι τ'ό γαπνίζει. — Να δά ή ώρα! θα μου ζητάτε και ρέστα. Αμ' δέν ευχαριστιέστε πώς δέν άπαίτησατε και τ'ά ποσοστά μας !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Τ'ά ποσοστά σας !

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Αμ' τί; παίζουμε; Η μήπως έχτιμάτε για τίποτα τη συνεργασία μας;

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Τη συνεργασία σας; Τ'ά τραγουδάκια πού στρεβλώνουν...

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Άκριβώς τ'ά στοιχεία πού θα κάμουν να φουσκώσουν τ'ά ποσοστά σας και (πρόστυχα) ή κοιλιά σας. Τιμή σας, βρέ, δυο συνεργάτες σαν έμάς.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Με άπορία) Δυο συνεργάτες;

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— ... πού να έχουν άρκετή μετριοφροσύνη ναφίνουν μονάχα τ'όνομά σας στα προγράμματα (Κάμει να φύγη).

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Τόν τσακώνει). Μιά στιγμή... είπατε δυο συνεργάτες... τί συνεργάτες ;

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Δέν καταλαβαίνετε; Η συνεργασία μας.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Ποιανών συνεργατία;

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Η δική μου, πού ξέρετε, και τ'ό Γαϊδουριά.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Τ'ό Γαϊδουριά ; Μά καλά αύτός μόνος με τη σκηνοθεσία...

Ο κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ.— Κάνετε σαν παιδάκι πού δέν καταλαβαίνει. Για να επιμένη τόσο να αναβληθί ως τόν έρχομό του ή πρώτη σας, θα πή πώς κάτι μαγειρέυε. Ποιός ξέρει στής καλλιτεχνικής του περιοδείας στην Εύρώπη και στην Αμερική τί έξοχα πράματα θα βρήκε πού γι' αγάπη σας θα θέλη να εφαρμόση στο έργο σας (Τόν σωπαίνει καθώς κάνει να μιλήση) παρακαλώ... ούτε λέξη... μόνο ευγνωμοσύνη... (ίδιο γνέψιμο). Κάθε αντίρρηση περιττή (ίδιο γνέψιμο) Όσο για τ'ό τέλος τ'ό έργου να είστε βέβαιοι πού θα τ'ά αλλάξη, καλύτερεύοντας (ίδιο γνέψιμο) σιγά σιγά προχωρεί στην πόρτα) καθώς άπαίτει τ'ό κοινό (ίδιο γνέψιμο) Ξέρω τί θα μου πήτε, ξέρω (ίδιο γνέψιμο) θα τ'ά ξαναπούμε. Μά τί γίνηκαν οί θεατρίνοι ; Ίσως να μην ξέρουν πώς έδω θα γίνουν ή δοκιμές... Αχάριστε άνθρωπε ! Δέ βλέπετε πόσα κομμάτια γίνομαι για τ'ό έργο σας ! (Βγάνει επί τέλους).

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Άπελπισμένος πέφτει σε μια πολυθρόνα άριστερά). Ούτε λέξη δέν άφίνει να τ'ό πή κανείς ! (Άρκετή σιωπή. Σε λίγο, δίχως να σηκωθεί στρέφεται ή ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ πού είναι... άντρας· άξούριτος και άσκημος, φορεί μια ξανθιά γυναικεία περούκα. Είναι ένας κομικός μεταμορφωτής).

(Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ) δηλαδή ό ΚΩΜΙΚΟΣ.— Λοιπόν, φιλαράκο, τ'ό λόγου σου είσαι ό κύριος συγγραφέας; Τόσο τ'ό καλλίτερο πού σε γνώρισα (Σηκώνεται) Ξέρεις, τράβηξε ή καρδιά μου καντό, κι' άν έχης να στρίψουμε κανένα τσιγαράκι...

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Κόκκαλο). Τί άποκορηάτικα ρούχα είναι αυτά;

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Ν' άνάψουμε μια και τ'ά λέμε. (Ο ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ τ'ό δίνει την καπνοσακούλα του και... Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ στρίβει ένα τσιγάρο. Κολλά τ'ό τσιγαρόχαρτο, δαγκάνει και φτύνει τις άκρες τ'ό τσιγαρόν). Έχω σπύρτα μη σε νοιάζει. (Καμαρώνει). Είδες τί χαριτωμένη γυναικούλα πού είμαι ; Ποιός ξέρει πόσους άγαπητικούς θα κάνω στην άποψινή πρώτη ; (Ανάβει απαθέστατα).

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Στην άποψινή πρώτη ; άπόψε βράδυ ;

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— (Φυσώντας ντουμάνια καπνού). Λένε πώς ό γλυκός καφές είναι ό έρωτας, μά τ'ό τσιγάρο είναι καλλίτερο κι' άπ' τ'ό γλυκύτερο καφέ !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Πιετάει τρεχάτος στον ΚΩΜΙΚΟ). Για ξαναπέ μου, δέν καλόκουσα· παίζεις, είπες, στην άποψινή πρώτη ; ΚΩΜΙΚΟΣ.— (Με χαριτωμένη γυναικεία έπόκληση). Στο έργο σας, δάσκαλε, στο άριστουργήμα σας !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Θυμωμένος). Στο άριστούργημά μου ; Μά έγώ στο άριστούργημά μου δέν έβαλα τέτοια μασκαράλγρια !

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Για κάμετέ μου τη χάρη ! Μασκαράλγρια ! Μασκαράλγρια ή τέχνη μου ! Βρέ άγνωρίστος θάμαι άμα βαφτώ. Να δής τί έχει να γίνη άπόψε ! Όρίστε ευγνωμοσύνη, δρίστε μάλαμα ! Έτσι μ'αξ ευχαριστούν οί συγγραφείς για τούς κόπους μας να έμηνεύσουμε τ'ά έργα τους ! (όπως πριν ό κ. ΞΥΛΟΣΧΙΣΤΗΣ). Αχάριστε άνθρωπε !

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Πιό μαλακά). Σας ββαιώνω πώς κάμετε λάθος. Γιατί έγώ στο έργο μου δέν έβαλα πρόσωπο σαν έσας.

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Λάθος ! λάθος ! Άκούς εκεί ! Λάθος λέει ! Πες κιόλας πώς ξέρεις τ'ό έργο σου καλλίτερα κι' άπ' τούς θεατρίνους ! Μωρέ συγγραφικό θράσος ! Μήπως τρώει χάπια ό Ξυλοσχίστης, πού με μήνυσε άρον-άρον ; Ξέρει πώς σ' όλα τ'ά καφε άμάν είμαι ό μόνος πού κάνω τις Λιλικές και τις τερέξες και τραβώ πελατεία· στη Σμύρνη ένας άγας μ' έρωτεύθηκε. Αμέ ; Έπειτα είμαι κι έγγαστρίμυθος, ξέρεις (μιμούμενος παρθενικά φωνή). «Εάν έγνώριζας πόσον σε ήγάπων φίλιτάτε μου Αρμάνδε, Αρμάνδε μου άκριβε ! ». (Με τη φωνική φωνή). Έπαιζα την Κυρία με τας καμελίνας σε

μιὰ επιθεώρηση. Κριμας όμως ποῦ ἀπόψε ἔχω ποιὸ πολὺ νὰ χορέψω παρὰ νὰ μιλήσω* κι ἔχω ἕναν κάλο διαβουλευμένο. Δοκιμάζω τὸ κουστοῦμι μου... θὰ μπορούσες βέβαια νὰ μοῦ ἔβαζες καὶ δυὸ τρεῖς ἀράδες διάλογο στὴν επιθεώρησή σου. Τί λές;

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Στὴν επιθεώρησή μου! Φτάνει πειά! Εἶδες ἐκεῖ ἀναίδια! Ἐπιθεώρηση, τὸ δράμα μου, τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς μου!

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Ἐννοια σου, κι επιθεώρηση νὰ μὴν τῶκαμες, μιὰ ποῦ ἔχωσε τὸ δαχτυλάκι του ὁ Ἐυλοσκίστης...

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Ἄ, θὰ πάω νὰ τότε βρῶ καὶ νὰ τότε στολίσω καθὼς τοῦ πρέπει. Ἀποσῶ τὸ ἔργο μου ἀμέσως. Τὸν ἀδιάντροπο, νὰ πάρη τὸ θρόνος νὰ μασκαρέψῃ τὸ δράμα μου! (*Ἐξάλος). Αὐτὸ δὲ θὰ τὸ ἀνεχθῶ ποτέ!

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Ἄμ' γιατί δὲν τοῦ τᾶψαλες τώρα δά;

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Κάμει νὰ φύγη). Πάω νὰ τὸν διορθώσω, θὰ τραβήξω τὸ ἔργο μου.

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— (*Ἐμποδίζοντάς τον νὰ βγῇ). Φαίνεται πὼς σοῦστριψε ἡ βίδα. Θὰ τραβήξῃς τὸ ἔργο σου, λέει, τὴ μέρα ποῦ τὸ πρωτοπαίξουν; Βρὲ οἱ συνάδελφοί σου κοιμῆται γίνονται νὰ παιχτοῦν ἡ ἀρλοῦμπες τους καὶ σὺ θέλεις νὰ σηκώσης τὸ «ἔργο» σου; Μνήσθητί μου, Κύριε! ἢ μὴ ξέχασες τὰ συμφέροντά σου; τὰ δικὰ μας ὁλονῶν τὰ συμφέροντα; Ἔτσι θὰ πᾶς γιὰ ἕνα καπρίτσιο σου νὰ μᾶς κόψῃς τὸ ψωμί μας; ποῦ νὰ ξαναβροῦμ' ἐργασία;

*Απαγορεύεται ἡ παράσταση κι ἀναδημοσίευση τοῦ ἔργου κατὰ τὸ νόμο ΓΥΠΓ τοῦ 1909 καὶ 2387 τοῦ 1920, χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Στὰ καφέ-ἀμάν, στὶς Λιλικές, στὶς Τερέζες... (Κάμει νὰ βγῇ).

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Ὄχι, δὲ γίνονται τέτοια πράματα, τὸ καλὸ ποῦ σε θέλω εἶναι νὰ μὴν κάνῃς κανένα τέτοιο ἀστεῖο γιατί κατόπιν θὰ χουμε μεγάλους μελάδες.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Μὰ τὸνομά μου, ἢ φήμη μου, ποῦ κηλιδώνονται ἀμετάκλητα σ' αὐτὴ τὴν περίσταση! Τί πρόσωπο θὰ κάμω στὴν κριτική!

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Βράστους τοὺς κριτικούς, ποιός τοὺς λογαριάζει! αὐτοὶ μᾶς πλερώνουνε; Ἀπεναντίας πολλές φορές μὲ τις παλάβρες τους μᾶς πέρνουνε τὴ μπουκιά ἀπὸ τὸ στόμα.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— Δὲ θ' ἀφίσω τὸ ἔργο μου ἀνυπεράσπιστο! (τοῦ ξεφεύγει).

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— (Τρέχοντας ἐπίσω του). Βρὲ χάχα τὸ πουγγὶ νὰ ὑπερασπιστῆς πρώτα!.. (Μένει γιὰ λίγ' ἢ σκηρὴ ἄδεια. Σὲ λιγάκι ξαναμπαίνει ὁ ΚΩΜΙΚΟΣ πέρνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗ). Τὸ κάτω-κάτω βγάλε τὸνομά σου ἀπὸ τὸ πρόγραμμα.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗΣ.— (Παλεύοντας ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὸν ΚΩΜΙΚΟ ποῦ τὸν ἔχει ἀγκυλωμένο). Ποτέ δὲ θ' ἀπαρνηθῶ τὸ ἔργο μου. Στὸ διάβολο ὅλοι σας!... ποτέ δὲ θὰ ἐπιτρέψω...

Ο ΚΩΜΙΚΟΣ.— Μωρὲ στάσου σοῦ λέω... (Καθὼς εἶναι πιασμένοι κορμὶ μὲ κορμὶ φαίνεται σιτὸ κατῶφλι τῆς πόρτας ἢ πρωταγωνίστρια ΜΑΛΒΙΝΑ. Θαρρεῖ πὼς ὁ ΚΩΜΙΚΟΣ εἶναι μιὰ πραγματικὴ γυναῖκα καὶ μῆλοντας μιὰ φωνὴ χυμᾶ στὸν ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΔΗ).

ΕΝΑ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Εἶναι μιὰ νύχτα ἀπόψε τόσο ἠδονικὴ
κι εἶναι τὸ φῶς τῆς γλαφυρᾶ χαριτωμένου,
τόσο, ποῦ μοῦφερε τὸν Ἔρωτα ντυμένο
μὲ μιὰ ροδόλευκη στολή, γοητευτικὴ.

Σ' ἕνα παγκάκι καθισμένοι, γελαστοί,
γαληνεμένοι, κουβεντιάζαμε γιὰ Σένα.
Κ' ἦσαν ὡς μιὰ σκηνογραφία θαυμαστικὴ
μπρὸς ἀπ' τὰ μάτια μας, τὰ πλάνα περασμένα.

Κ' εἶχαν τὰ μάτια του τὴ λάμψη τῶν δικῶν σου
κι εἶχε μιὰν ἔκφραση στὰ χεῖλη τόσο θεῖα
—λές καὶ τὰ γλύκανε ἢ σφραγίδα τῶν φιλιῶν σου—
ποῦ λησμονοῦσα τὴν ὥραία σκηνογραφία.

Μὰ ὅταν πλανεύτηκα κι ἀφέθηκα τρελά
μέσα στὴ ρέμβη, νὰ ἐξετάσω τὴ μορφὴ του,
εἶδα πὼς εἶχε σταματήσει νὰ μιλά
κι εἶχε χλωμίσει ἢ λευκορόδινη στολή του.

(Ἀνέκδοτο)

Τ. ΑΝΘΙΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἡ «Ἀείποτε δυσσεβημένος ἄνθρωπος» ὅπως συνειθίζανε νὰ τὸν λένε ἀκόμα κι οἱ πρὸ μπιστικοὶ του φίλοι ἔκλεισε τὰ μάτια, ξαναθεριεύοντας βαθειὰ στὴν ψυχὴ μας, μιὰν ἰδέα, μιὰν ἔννοια, ἕνα σύμβολο. Ὁλος ὁ ἀγῶνας πενήντα καὶ περσότερων χρόνων, ὅλη ἡ φλόγα ποῦ θέριεψε τόσες ψυχὲς νὰ δοθῶσουν ἀγέρωχα τὸ κεφάλι σ' ἕναν ὑπέροχο ἀγῶνα μ' ὅλες τὶς ἀστρόπλαστες ἐλπίδες του, μᾶς φλογίζουσαν γύρω ἀπὸ μιὰ λέξη: «Ὁ Δημοτικισμός»... Κι ἀσυναίσθητα φέρνουμε ὅλοι—μ' ἕνα χέρι—τὸ ματιλὶ στὰ μάτια γιὰ τὸ θάνατο τ' Ἀρχηγοῦ... Ἦταν ὁ Ἀρχηγὸς ποῦ δὲ γνώρισε ἐμπόδια, ποῦ δὲ ἔννοιωσε δειλία στὴ ψυχὴ του, ποῦ δὲ ἐργάστηκε παρὰ γιὰ τὴν Ἰδέα—γιὰ τὴν Ἰδέα μονάχα!

Κι ὅταν κάποιος λύγιζε τὸ κεφάλι—κι οἱ γύρω ὄχτροι τὸν νόμιζαν πὼς δάκρυζε σ' ἀποθαυμάσιον νόμο—αὐτὸς ἔσκυφε μονάχα γιὰ νὰ σκεφτεῖ μὲ καινούργια ὀρμὴ πὼς θὰ σκορποῦσε τὸ τελευταῖο του νικητήριο χτύπημα μ' ἀλύπητη λύσσα. Κι αὐτὸ τὸν ὄχτρειε μ' ὅλους* γιατί κι οἱ φίλοι του ἔσβηναν μπρὸς τὴν Ἰδέα!..

Ἄς τὸν δικαιοσύνη! Ἄς τοῦ σ' χωρέσουμε τὴν ἀδάμαστη ἀκροῖότητά του, ποῦ τότες μόνο θὰ νοιώσουμε ὅταν ἔχουμε μπροστά μας τὴ λαϊκὴ παρουσία: «Ζήτα πολλὰ γιὰ νὰ πάρεις λίγα». Κι αὐτὸ τῷξερε ὁ Ψυχάρης. Ἐργαζεῖτο ὅσο μπόρεσε χτυπητὰ κι ἀτίθασα γιὰ νὰ μᾶς μείνει ἐμᾶς ἡ συνήθεια στὸ κατακάθι τῆς γλυκύτερης κι ὁμορφότερης γλώσσας!..

Ὁ Ψυχάρης πέθανε... Κ' ἐμεῖς, μὲ τὴ βαρύτερη λύπη, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι μακρὰ του, νὰ πλέξουμε μὲ λίγα δακρυσιμένα λόγια ἕνα ἐπιτάφιο στεφάνι... «**Η ΠΝΟΗ,**

Ἡ Γλῶσσα δημιουργεῖ Τέχνη. Εἶναι ἕνα δόγμα αὐτό. Ἡ καλύτερα ἢ γλῶσσα εἶναι ἢ Τέχνη. Κάτι σχετικὸ μὲ τὴν προοπτικὴ καὶ τὸ χρῶμα στὴ ζωγραφικὴ καὶ τοὺς μουσικούς φθόγγους στὴ μουσικὴ. Κι ὅπως χρειάζεται σπουδὴ γιὰ τίς δυὸ αὐτὲς τέχνες, ἔτσι ἀπαραίτητη εἶναι καὶ ἡ σπουδὴ γιὰ τὴ γραπτὴ Τέχνη. Ἡ εὐκολὴ γραπτὴ Τέχνη εἶναι καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία. Κι ἕνας ἀγράμματος συγγραφέας, κάτι πολὺ συνειθισμένο στὸν εὐτυχημένο αὐτὸ τόπο, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κάνει ἀνὰ τὰ προσπάθειες. Προσπάθεια ὄχι δημιουργικὴ, ἀλλὰ προσπάθεια γιὰ νὰ ἐκπαιδευτεῖ. Κάτι δηλαδὴ σχετικὸ μὲ τοὺς μαθητὲς τῶν σχολείων ποῦ ἐξασκοῦνται στὴν ἐκθεσὴ ἰδεῶν γιὰ ἀπόκτηση γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν γνώσεων. Καὶ τέτοια τέχνη, πειραματικὴ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μὴν ἔχει ἀπόδοση. Τὸ πείραμα εἶναι ἔτσι καὶ τὸ πρῶτο δῆμα.

Κι ὅλα τὰ παραπάνω συμβαίνουν σ' ἕναν τόπο ποῦ ἡ γλῶσσα πειὰ ἔχει πάρει μορφὴ, ἔχει ἐπεκταθεῖ, πρὸς ὅλους τοὺς πόρους τοῦ Κρατικοῦ Σώματος, καὶ ἡ φροντίδα γιὰ τὴ δημιουργία τῆς εἶναι κάτι ποῦ διαγράφηκε κι ἀποτελεῖ τιμὴ γιὰ τοὺς πρωτεργάτες τῆς δημιουργίας τῆς. Μ' ἄλλα λόγια ἐκεῖ ὅπου ὁ καθένας ξέρεει τὴ γλῶσσα του καὶ δὲν τοῦ ἀπομένει παρὰ νὰ τὴ μεταχειριστεῖ ἔτσι, ὥστε νὰ τῆς προσδώσει μιὰ γενικότερη σημασία. Καὶ τὴ σημασία αὐτὴ τὴν ἀποκτᾶ στὰ συγράμματα.

Τώρα προκειμένου γιὰ μᾶς τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἐχουμε γλῶσσα; Κι ἕνας συνετός, ποῦ παρακολούθησε τὴ γλωσσικὴ παράδοση, γνώρισε τοὺς ἀγῶνες, τὴν τεράστια πάλη καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ πεῖ αὐτὸ. Ἐφ' ὅσον ὑπῆρξε Ψυχάρης ὑπάρχει καὶ Γλῶσσα. Καὶ δὲν εἶναι φόρος τιμῆς σημειώνοντας τὴ λέξη γλῶσσα νὰ διαβλέπουμε Ψυχάρην. Εἶναι κάτι ποῦ συνυπάρχει, κάτι μοιραῖο.

Δὲν θέλουμε νὰ παρατάξουμε ἐδῶ τὴν

ἱστορικὴ σειρά τῶν ἀγῶνων, ἀναφέροντας μιὰ σειρά ἀπὸ ἐπεισόδια καὶ χρονολογίες ποῦ γιὰ μᾶς δὲν ἔχουν καμμιά σημασία, ἐφ' ὅσον πειὰ δρισακόμαστε πρὸ μιᾶς δημιουργημένης κατάστασης. Ἀπλοῦστατα προχωρώντας δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ πάρουμε τὴν ἀρχή, τὴν ἀφετηρία καὶ νὰ φτάσουμε ὡς τὸ σημεῖο ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει, **τὴ Τέχνη.**

Ὁ Ψυχάρης μᾶς ἔδωκε γλῶσσα. Ἡ γλῶσσα ἔγινε μέσον γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἕνας Παλαμάς καὶ μερικοὶ ἄλλοι, νὰ δημιουργηθεῖ ὁ «Νουμᾶς» ὅπου ἐκπαιδευτήκανε μιὰ σωρεία ἐλόκληρη ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ἄσχετα ἂν πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔκαναν τίποτε. Πάντως ἡ παιδεία ἔγινε μὲ σύστημα καὶ ἐπεκράτησε ἡ ἰδέα. Καὶ εἶναι ἀναμφίβολο πὼς ἡ ἐπικράτηση τῆς ἰδέας ὠφέλησε καὶ τὴν Τέχνη. Ἄν παραδεχτοῦμε μάλιστα τὴ γλῶσσα ὡς Τέχνη τότε μὲ τὴ διάδοση τῆς ψυχαρικῆς ἀποψῆς ἀποκτήσαμε καὶ κάτι ποῦ δὲν ὑφίστατο. Ἡ ποίηση ποῦ ἄλλοτε μαλλιοτραβιῶνταν μὲ τὰ ἀπαρέμματα ὄρηκε διέξοδο γιὰτὴ μίλησε μὲ τὴ ψυχὴ τὴν γλῶσσα ποῦ γνώριζε. Ὁ πεζὸς λόγος καὶ σὰν νεκρὴ ἐπιφάνεια, ἐκινήθηκε μόλις τὴν ἐθέρισε ἡ ψυχαρικὴ ἀναπνοή. Ὁ Παλαμάς, ὁ ὅποιος ἄρχισε νὰ λιμνάζει στὸ τέλμα, σώθηκε. Ἡ σωτηρία του ἔπεισε καὶ ἄλλους. Ἡ πίστη αὐτὴ ποῦ χάρις στὴν ἀλήθεια τῆς, ἐπεβλήθη, κατάρτισε καὶ τὴν Τέχνη.

Ἄλλὰ ἐνῶ ἡ γλῶσσα δημιούργησε Τέχνη, σὲ πολλὰ σημεία, λόγῳ τοῦ κακοῦ χειρισμοῦ τῆς ἐπαθε ἀνεπανόρθωτες βλάβες. Κι αὐτὸ ἔγινε μεταγενέστερα, πολὺ κατόπιν ἀπὸ τὸ πρῶτο ζωογόνο φύσημα. Καὶ φοβοῦμαι μὴ πὼς προχωρώντας ἔτσι, καταστρέφοντας διαρκῶς, εἶτε ἀπὸ ἀγνοία, εἶτε ἀπὸ τάση γιὰ δημιουργία ἀντίδρασης, βρεθοῦμε πάλι **χωρὶς γλῶσσα.** Κι ὅταν συμβεῖ αὐτὸ θὰ μοιάσουμε μὲ τὸν ἄνθρωπο ποῦ κλείνει τὰ μάτια του μπρὸς στὸ Φῶς. Κι ἡ ζημία θὰ εἶναι διπλή, γιατί ὁ Ψυχάρης πάει πειὰ, πέθανε.

Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ

Ο ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ

Σάν ἄγγελος καταλυτῆς
στῆς κάμαρης τῆς σκοτεινῆς
θὲ νὰ γλυστρήσω τῆ γωνιά
ἔτοι σὰ νύχτια σκιά

Μελαχροινή μου! τὰ φιλιὰ
σάν τῆς σελήνης θᾶν ψυχρὰ
κι ὅπως σὲ τάφου σκοτεινοῦ
τὸ χᾶδι θᾶχω τοῦ φειδιοῦ.

Καὶ τὴν αὐγὴ τῆ πελιδνῆ
θὰ δεῖς τῆ θέσῃ μου ἀδειανῆ
ποῦ ἡ νυχτιά, ψυχρὴ θὰ βρῖσκει

κι ὅπως οἱ ἄλλοι τρυφερὰ
στά νειάτα σου καὶ τῆ χαρὰ
θὰ βασιλέψω μὲ τῆ φρίκη

Ἄπ' τὸ Γαλλικὸ: ΛΕΩΝ ΜΑΓΝΑΥΡΑΣ

F R R A N C I S C A R C O

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

Τ' ἄργὸ κι' ἀγαπημένο αὐτὸ τρομούλιασμα
Εἶναι ἡ βροχὴ γλυκεῖα μέσα στὰ φύλλα...
Ποῦ παραδέρνεται καὶ σὺ τῆ δέχεσαι
Μὲ σιωπηλὴ καὶ γοητευμένη ἀνατριχίλα.

Ὁ ἄνεμος μὲ τῆ βροχὴ μαζί μαλώνει
Ἐσὺ ἐξάπτεσαι, μὰ γὼ θὰ ἤθελα
Νὰ πεθάνω σ' ἕνα δροσερὸ μουρούρισμα
Νεροῦ π' ὁ ἀγέρας τὸ στεγνώνει!

Σὲ βεβαιώνω, εἶναι ἡ βροχὴ ποῦ ἀναφυλλιέται,
Εἶναι ὁ ἀγέρας ποῦ κλαίει, ναί εἶναι...
Πεθαίνω ἀπὸ μιὰ γλυκύτατη πληγὴ
Καὶ σὺ δὲν ξέρεις τ' εἶναι...

(La Bohème et mon Coeur)

Μετάφραση: ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΟΥΡΕΛΟΥ

A D A N E G R I

ΝΥΧΤΩΔΙΑ

Τραγουδι ἀπὸ μακριὰ τρέμει καὶ πάλλει
ἀπόψε ὡς νᾶρθη ἀπ' τὶς ροδιές σὲ μένα,
κι' εἶναι γυναίκεια αὐτὴ ἡ φωνὴ ποῦ ψάλλει
θερμὰ, παθητικὰ καὶ βραχνιασμένα.

Οἱ στόνοι αὐτοὶ τῆς Ἄγνωστης ποῦ κράζουν
σάν μιὰ ψυχὴ, τῆ νύχτα ἐνῶ ξεσχίζουν,
κάνουνε θυμιάτῃρια ποῦ εὐωδιάζουν
τριγύρω τὰ λειβάδια σάν τᾶγγίζουν.

ΨΑΛΜΟΣ

Ἡ ψυχὴ μου ἕνα ἤσυχὸ περβόλι.
Κλαίω' περικλεισμένος
στὰ τείχη τοῦ κορμοῦ μου.
Χολεριασμένη στέκει ἡ ζήση
στὴ θύρα τῆς ψυχῆς μου.

Ἡ ψυχὴ μου ἕνα περβόλι
κι' ἕνα ἀηδόνι ὁ πόθος μου.
Σκοπὸν ἀγάπης κελαιῖδα τὸ νηὸ τ' ἀηδόνι
κι' ἡ καρδιά μου βολεῖ τὸ θεοῦ.

Ὁ θεός, ἕνα ὄνομα
—ὁ ἀνέκφραστος πόθος μου
γέννησε ἕνα παιδὶ
νέο—μιὰ δύναμι
καὶ μ' ἀπὸ βιάση βράζουσα θέληση
βρίσκουμαι μπροστὰ του.

Ἡ ψυχὴ μου ἕνα περβόλι.
Δὲ γονατίζω στὸ κῆπο,
στὰ μακρὰ ξανοίγουν τὰ χέρια μου,
σὲ χαλιὰ κνανῶν νυχτῶν πετάω.
Ἄνεκφραστε κόσμε,
εἶμαι ὁ ἀδερφός σου,
γεννημένος ἀπὸ τ' ἀστρικά σύννεφα
τῆ πρώτη τῆ μέρα.

Ἡ θέλησή μου ἀνθίζει.
Ἰερό ἀπ' τὸ Μᾶν καὶ τὸν Ἥλιο
χιλιάδες λουλούδια ἀνάβουν,
κι' ὁ πόθος μου φτερουγίζει,
τραγουδιάει στὸ στόμα σου
Θεέ, ἡ ἀγκαλιὰ μητέρας.

Ἡ καρδιά μου ἕνα ἤσυχὸ περβόλι.

Ψυχὴ τ' ἀδερφοῦ μου
στὸ κόσμω, κλαίω,
γιατὶ καμμὴν ἰδέα δὲ δίνει ἕνα ὄνομα.
Τραγουδιάω
κι' ὁ ψαλμὸς τοῦ πόθου μου λικνισμένος
σὲ σκοπῶν ἀτελειῶτων τὴν ἄρπα.

Ἄπὸ τὰ Γερμανικὰ: ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ (P. E.)

ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1929

Τ Α Β Ι Β Λ Ι Α

Μ. ΒΑΛΣΑ. «Ἡ Ἀγωνία». Σκηνακὴ δράση σὲ
τρεῖς πράξεις. Βραβευμένη στὸν Καλοκαιρινοῦ Δρα-
ματικὸ Ἀγῶνα τοῦ 1923. Ἀθήνα, 1929.

Ἐνας ἐπιστήμονας, ὁ Βαλληνός, ἀνθρώπος μεγά-
λης ἀξίας, μὲ εὐρύτατη σταδιοδρομία, καὶ μ' ἕνα ὀ-
νομα σεβαστὸ στους ἐπιστημονικοὺς κύκλους, καὶ
ποῦ οἱ ἐπιστημονικὲς του ἀνακαλύψεις τοῦ προε-
τοιμάζουν σίγουρη δόξα, ἔξαφνα ἀπογοητεύεται ἀπὸ
ὅλα, τότε καταπιάνει μιὰ ἔμμονη ἰδέα πὼς οἱ προσ-
πάθειες ποῦ καταβάλλει γιὰ τὴν ἐπέχταση τῆς ἐργα-
σίας του, εἶν' ὅλες μάταιες. Καταλαβαίνει, νιώθει
τὸν ἑαυτὸ του νὰ κλονίζεται ἀπὸ κάπια ἠθικὴ τύ-
ψη, ἀπὸ κάτι μοιραῖο ποῦ τότε συντρίβει. Ἐπιστή-
μονας αὐτός, ὑλιστῆς, καταντᾷ ἀπελπιστικὰ προ-
ληπτικός, ἀμφιβάλλει πιά γιὰ τὸ μέλλον του. Καὶ
τὸν ἀκοῦμε νὰ λέει κάπου στὴ πρώτη πράξη: «Εἶ-
μαστε ὅλοι ἀκούσιοι προληπτικοί. Ἡ ἀνθρώπινη
ζωὴ κρέμεται ὀρισμένως ἀπὸ μιὰ τρίχα». Κι ἐποῦ-
τος ὁ χαρακτήρας, ὁ ἐνεργητικὸς ἀνθρώπος, ποῦ ἔ-
χει συνείδηση τῆς ἀξίας του, καὶ ποῦ ὡστατόρα
τίποτα δὲν τὸν εἶχε φοβίξει, σιγά-σιγά ἀπαρνιέται τὴ
βάση τῆς ἐπιστήμης του, γίνεται δίσπιστος γιὰ τὸ
ἴδιο του τὸ ἔργο, φοβάται γιὰ τὴ ζωὴ του, ποῦ ὡ-
στόσο τὴν θεωρεῖ πολύτιμη. Εἶναι ἀλάκερος δοσμῆ-
νος στὰ μεγαλεπίβολα σκέδια του, ποῦ θὰ τότε τι-
μήσουνε. Κι ὁμοῦ τὸν ἀνθρώπο τούτονε τῆς δρά-
σης, τῆς δημιουργίας, ἄρχισαν νὰ ταραζοῦνε τρομε-
ρὲς ἀμφιβολίες γιὰ τὴ χρησιμότητα ἐνοῦ τέτοιου σκε-
δίου. Τὸ νόημα τῆς «Ἀγωνίας» εἶναι ἡ μικρὴ σά-
τυρα στὸ ὅλο ἔργο, κρύβεται μιὰ σάτυρα γιομάτη
συμπόνοια γιὰ τὶς προσπάθειές μας καὶ γιὰ τὰ σκέ-
δια μας ποῦ οἰκοδομοῦμε χωρὶς νὰ στοχαζόμεστε τί
μᾶς ετοιμάζει ἡ τύχη. Ὁλ' ἡ ἀνθρωπότητα, ἀγω-
νίζεται, παλέβει, συγκλονίζεται, κάνει μιὰ τέτλια
προσπάθεια γιὰ νὰ καταχτήσει τὴ ζωὴ, γιὰ ν' ἀπο-
λάβει τ' ἀγαθὰ τῶν ἀγῶνων τῆς—ἐνῶ κάπου κεῖ,
ἀφανέρωτη, παράμερη, ἡ εἰμαρμένη προετοιμάζει τὸ
θανάσιμο πλῆγμα τῆς ποῦ θὰ τὰ καταλύσει οὐσια-
στικὰ ὅλα. Καὶ τότε βλέπουμε τὸν Βαλληνὸ νὰ λέει
στὸ φίλο του Προουσιᾶδη, ποῦ κάπια ἰδιαίτερη σκη-
νῆ, τότε συνδέει μ' ἀλλόκοτο τρόπο μαζί του,—τὸν
ἀκοῦμε νὰ λέει, πὼς, ἀφότου οἱ πειραματικὲς ἐργα-
σίες καὶ διαγνώσεις του τὸν ἔκαναν τόσο δοξασμένο,
τὸ σαράκι τῆς ἀνησυχίας καταστάλαξε μέσα του,
κι ὅτι ἀφοῦ τόσο εἰκόλα μ' ἀκρίβεια πρόβλεπε τὸν
θάνατο στους χτικιάριδες, τὸ ἴδιο κι αὐτὸς σάν ἀρ-
ρώσταينه θὰ στεκόταν ἱκανὸς νὰ ὑπολογίσει ὡς καὶ
τῆ στεροὴ στιγμὴ του! Καὶ μπροστὰ σ' αὐτὸν τὸν
ἀνθρώπο, τὸν Προουσιᾶδη, τὸν παιδικὸ φίλο του,
ποῦ τοῦ εἶχε λερώσει τὴν τιμὴ, ἔχοντας ἐρωμένη τὴν
γυναῖκα του, μπροστὰ σ' αὐτὸν τὸν ἀνήξερο, τὸν ἀ-
γαθότατο τύπο, νιώθει ὁ Βαλληνός τὸ σαράκι τῆς
ἀγωνίας του νὰ μεγαλώνει. Ὑποκρίνεται χρόνια τό-
ρα, μὲ ὑπερηφάνεια, μὲ ἀπάθεια, γιὰ νὰ δεῖχτει στὸν
κόσμο ἄλλος ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. Μὰ μπρὸς του, θέλει νὰ
πετάξει πιά τὴ μάσκα του, νὰ φανερωθεῖ ποῖος εἶ-
ναι. Μιὰ πάλη γίνεται μέσα του, ποῦ καταλαβαίνει
ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος μιανῆς τόσο ἀδερφικῆς φιλίας
ποῦ τοῦ χαρίζει ὁ Προουσιᾶδης. «Ὅλοι μας στὴ ζωὴ
εἶμαστε ὑποκριτές. Παίζουμε δυὸ ρόλους, ἕναν γιὰ
τὸν ἑαυτὸ μας, κ' ἕναν γιὰ τὸν κόσμω». Νιώθει
μιὰ ἀνώτερη ὑποχρέωση νὰ φανερωθεῖ στὸν φίλο
του, νὰ ρίξει τὸ προσωπεῖο ποῦ τὸσον καιρὸ φοροῦσε
ἀπέναντί του. Ἡ ἀγωνία του, μιὰ ἀγωνία ὄχι ἀπλᾶ
τοῦ κίντυνου ποῦ προμαντέβει, μὰ καὶ τῆς τύψης
ποῦ τοῦ δημιουργεῖ ἡ καλωσύνη τοῦ φίλου του, λα-
βαίνει τότε ποῦ νιώθει τὸ τέλος του, διαστάσεις
τρομερῆς. Τόση εἶναι ἡ ἀγωνία του, ποῦ κλέβει
κάπιο φυλαχτὸ ποῦ χάρισε ἡ ἐρωμένη του στὴν
κόρη του, καὶ ποῦ τὸ χάσιμό του δημιουργεῖ μιὰ
δυσάρεστη κατάσταση. Γίνεται ἀπότομο πιά, ἔξα-

ρετικὰ νεβρικός, ἕνας ἐπαναστατικὸς ἀναβρασμὸς
τόνε κυριαρχεῖ σάν ἀντικρῦζει τὸν φίλο του. Σὲ μιὰ
ἰδιαίτερη συζήτηση τῆς γυναίκας του μὲ τὸν Προ-
ουσιᾶδη, βλέπουμε τὴν πρώτη νὰ κατέχεται ἀπὸ πολὺ
θλιβερὲς σκέψεις γιὰ τὸν ἄντρα τῆς, αὐτὴ τοῦ ἡ ἄλ-
λαγῆ, ὁ μυστικισμὸς του, τὴν κάνουν ν' ἀμφιβάλλει
γιὰ τὴν ὑγεία του. Καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ Βαλληνοῦ, δυνα-
μώνει, θεωρεῖται, σάν κουβεντιάζει μὲ τὸν Προουσιᾶδη,
ποῦ πιά οὔτε νὰ τὸν ἀτενίσει μπορεῖ. Θέλει νὰ τοῦ
πεῖ τὴν ἀτιμία του, νὰ ξελαφρωθεῖ, νὰ τοῦ ἐχμυ-
στηρεφεῖ τὸν μεγάλο πόνο του, τὴν ἀμείλιχτῆ του
ἀγωνία, ποῦ τότε συντρίβει, νιώθοντας μιὰ τόση
μεταμέλεια γιὰ ὅ,τι ἔκανε. Μὰ ὁμοῦ δὲν ἔχει τὸ θάρ-
ρος, ἡ γλώσσα του σταματάει. Καὶ κάπια φορὰ ποῦ
φτάνει στὸ κατακόρυφο ἡ εἰλικρινεία του, κι ἀρχί-
ζει νὰ ξεομολογῆται ὅτι κάτι τοῦ ἔκλεψε, διακό-
φεται ἀπὸ ξαφνικὸ ἔμπασμα δυὸ ἐρωτεμένων καρδι-
ῶν, τῆς κόρης του καὶ τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ τῆς.
Τοῦτῃ δὲ ἡ ἀσήμαντη σκηνακὴ, ποῦ τὴν παρακολουθοῦν
οἱ δυὸ φίλοι ἀόρατοι, εἶναι σὰ μιὰ φωτινὴ ἀχτίνα
ποῦ κάνει ἀκόμα πιὸ πολὺ τὸν Βαλληνὸ νὰ λυπηθεῖ
γιὰ τὴ ζωὴ ποῦ τοῦ φέβγει. Παιδεμένος ἀπὸ τὴν τύ-
ψη, ἀπὸ τὴν πρόληψη, ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ θανάτου
ποῦ τότε διαστάνεται ν' ἀγγίξει, φτάνει στὴν ὑπέρ-
τατη ψυχικὴ ταραχὴ. «Εἶσαι ἡ καλύτερη καὶ ἡ πισ-
τότερη γυναῖκα», λέει στὴ γυναῖκα του σὲ κάπια νε-
βρική συζήτηση τῆς «καὶ ὁ Προουσιᾶδης ὁ πιὸ ἀφο-
σιωμένος φίλος' ἐγὼ λοιπόν, ἀνάμεσα σ' ας, εἶμαι ἕ-
νας μασκαρᾶς, ἕνας τιποτένιος, ἕνας πρόστυχος!».
Δὲ διατάζει καὶ τὰ φανερώνει ὅλα στὴ γυναῖκα του,
ποῦ γιὰ δυστυχία του, ἐκεῖνῃ δὲν τὰ πιστέβει, γιατί
τόνε θεωρεῖ τρελλό... Ἡ ψυχικὴ του ἀγωνία,
συγκριτικὰ μὲ τὴν ἀγωνία νὰ βλέπει τοὺς ἄλλους νὰ
τόνε θεωροῦνε τρελλό, εἶναι ζωγραφισμένη ἀπὸ τὸν
συγγραφέα μὲ ἀπόλυτη εἰλικρινεία, μὲ ἀπόλυτη ζωὴ.
Καὶ μονάχα στὸ τέλος, σάν ξεψυχαίει, βρῖσκει τὸ
θάρος νὰ ξεομολογηθεῖ στὸν ἀτιμασμένο φίλο του,
τὸ μυστικὸ ποῦ σάν βραχνᾶς τὸν ἐπνίξε στὴ ζωὴ
του...

Ὁ κ. Βάλσας εἶναι ἄξιος τῶν συγχαρητηρίων
μας. Ἐγραψε ἕνα δράμα ἀνθρώπινο, ποῦ ἔχει τοῦτο
τὸ περισσότερο, ὅτι τὸ διαιστανόμαστε, ὅτι ἐπικοι-
νοῦμε μαζί του. Μπόρεσε καὶ διεῖδουσε μέσα στὸ
βαθύτερο ἀνθρώπινο ἐγὼ. Δὲν ἔχουμε κανένα ἐλάτ-
τωμα νὰ παρατηρήσουμε. Ὁ διάλογος του σέρνεται
ζωντανός, χωρὶς μιὰ φράση ποῦ νὰ ξεχωρίζε ἀσκη-
μα. Ζωηρός, παραστατικὸς, χρωματισμένος διάλογος.
Πουθενὰ ἡ ἀσυναρτήσια, τὸ ὑπεροβλικὸ, ἡ δυσκολία
στὴν ἐκφραση δὲν φαίνονται. Ἡ πλοκὴ εἶναι παν-
τατῆ, οἱ σκηνές κ' οἱ διάλογοι κανονικὰ εἰπωμένοι,
χωρὶς νὰ μακραίνουν. Εὐτυχῶς ὁ κ. Βάλσας εἶναι
κάτοχος τοῦ μυστικοῦ τῆς σκηνακῆς, ἔχει γνώσει στὶς
μεγάλες γραμμὲς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐνοῦ θεατρικοῦ
ἔργου. Ἔρει καὶ συνθέτει καὶ ξετυλίγει μὲ εἰρμὸ
τὴν ὑπόθεσή του, φυσικὰ, παραστατικώτατα. Οἱ χα-
ρακτηρῆρες του, ἰδίως τῶν δυὸ πρωταγωνιστῶν του,
ξεχωρίζουν ἀναγλυφικὰ μ' ἐντόνη ἐσωτερικὴ ζωὴ.
Οἱ σκηνὲς διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη εὐφραδικῆς,
ἱκανῆς νὰ δείξουν τὸν ἀνθρώπο ποῦ τῆς ἔγραψε μὲ
φαντασία δημιουργικὴ καὶ ἀξιόλογη ἱκανότητα. Ἡ
«Ἀγωνία» μᾶς ἄρесе, μᾶς ἐνθουσίασε ὑπεροβλικὰ.
Κι εἶν' ἀρετὰ παρηγορο ποῦ, ἀνάμεσα στὴ στεירו-
τητα τῆς ἐποχῆς μας, ἀνάμεσα στὰ τόσα θεατρικὰ κα-
τασκευάσματα, ἡ θεατρικὴ παραγωγή μας ἔχει νὰ
ἐπιδείξει ἔργα, σάν τὴν «Ἀγωνία» τοῦ κ. Μ. Βάλσα.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ: Εἰσαγωγή στὸ Παλα-
ματικὸ ἔργο.—Ἀθήνα 1929.—

Κάποιες διαμάχες ποῦ σημειώθηκαν τὸν τελευ-
ταῖο καιρὸ, σπορτικτικῆς ἢ συστηματικῆς ἢ ἐπι-
πολεμικῆς κατάφορη γύρω ἀπὸ τὴν Παλαμικὴ δημι-

ουργία και τη θέση του ποιητή μέσα στο ιστορικό πλαίσιο και την αξιολογική κλίμακα της νεώτερης Ελλάδας, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν την επιπόλαιη αντίληψη πώς, χρονολογικά, η εμφάνιση του ποιητή της «Ασάλευτης ζωής» διατρέχει το δεύτερο στάδιο της: Το κριτήριο, αν θα μπορούσε έτσι να ειπωθεί. Αύριο, η ιστορία θα τον κατατάξει με κάμποσα λόγια, άσχετο τίνος περιεχομένου, αλλά πάντα επιστημονικά και ψυχρά, στην αλφαριθμητική θέση της Έγκυκλοπαίδειας. Μά η σημερινή διαμάχη, που αγωνίζεται να δώσει αυθαίρετα τον χαρακτήρα που αυτή θέλει στην αυριανή ύστεροφημία, μόνον επιπόλαια θα μπορούσε να γίνει πιστευτή για σοβαρή. Το έργο δημιουργήθηκε κι' αναμφισβήτητα εδραιώθηκε στην εσωτερική του κι' απόλυτη αξία. Και μόνο το κώμα αυτό των καινούργιων αμφιβολιών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί είτε σαν μία προέκταση μαϊμουδιστικής της σύγχρονης Ευρωπαϊκής τάσης ν' αμφισβητείται κάθε εδραιωμένη αξία μόνο και μόνο επειδή βρίσκεται πολύ απόλυτη και επειδή η άρνηση συμβαίνει να είναι και της μόδας, είτε τουλάχιστον, σαν ένας στερεός αντίπαλος παλιών παθών και μικροεγωισμών που βιάζονται, τρομαγμένα μπροστά στον καταλυτικό χρόνο, να επιδείξουν τον τελευταίο τους σπασμό.

Αληθινά, νομίζω πως ο κ. Καραντώνης αντελήφθηκε ξεκάθαρα τη θέση του ποιητή στη σύγχρονη ζωή μας. Και δεν χάνει τίποτα που το έργο του είναι περισσότερο ένας απολογιστικός μονόλογος παρά μια ψυχρά επιστημονική «είσαγωγή», ένας απολογιστικός μονόλογος που στο τέλος δυναμώνει σ' ένα ώραίο και ικανοποιητικώτατο κρεσέντο πολεμικής για φινάλε.

Ορθώτατα επέζησε αρχικά να τοποθετήσει τον Παλαμά στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής του. Ο Παλαμάς, παρ' όλο που στάθηκε ένας ποιητής κατ' έξοχή καθολικός, ένας ποιητής ποτέ ασυγχρόνηστος, είναι ένα σπασμα σπασμα συνοδευμένος με τις ιστορικές εποχές που έζησε μαζί με την πατρίδα του και τη φυλή του.

Και έτσι είναι αναπόφευκτο για όλους τους πρωτεργάτες της σκέψης που έλαβαν την ανάπτυξη τους στο μικροκοινωνικό περιβάλλον χωρών σαν τη δική μας. Η κάθε κίνηση, αναγώμενη σύντομα σε καθολικό παλμό, καθρεφτίζεται κι' επηρεάζει άμεσα την ύπαρξή τους. Ο Παλαμάς έζησε και πόνεσε μαζί με τη φυλή του και μαζί με τον άνθρωπο, σε εποχές παράφορου εθνισμού, θανατερής αμφιβολίας ή άρνησης επαναστατικής. Και ό,τι οι επικριτές του του κατηγορούν για κροτομορφική ήταν να το χαρακτηρίσουν για ελαστικότητα συνείδησης και έλλειψη σταθερής πεποίθησης ανθρώπου αξιού του ονόματος του διανοούμενου, δεν ήταν παρά η εκδήλωση τού τρίσβαθου και πρωτεύοντος συναισθηματικού ανθρώπου που είναι ο ποιητής, του ικανού να καθρεφτίζει στο πρόσωπό του την κάθε στιγμή και που ολοκληρώνει στη δυνατή του δημιουργική προσωπικότητα τις μερικές ατομικότητες κάθε εποχής και τάξης.

Μά και αναπόφευκτα ο άνθρωπος και ο διανοούμενος υπέστη τις διακυμάνσεις των εποχών. Ίσως δεν θάπρεπε να λησμονηθεί η και ίσως να μην έγινε άρκετα αντιληπτό το γεγονός πως ο Κωστής Παλαμάς εστάθηκε στο μεταίχθιο όχι δυο εποχών αλλά καθ'αυτό δυο κόσμων. Το διάστημα του 1912 ως 1922 δεν είναι απλά μια μεταβατική εποχή. Είναι μια ανατροπική θύελλα. Αξίες για όλους αναμφισβήτητες γρεμίστηκαν και αντικαταστάθηκαν από άλλες, ως τότε τις αντίποδες τους. Όχι μόνον αυτό. Και βάθρα έμειναν άδεια. Άπειρα βάθρα. Όσο ο ποιητής δεν έμεινε ποτέ πίσω από την εποχή. Πάντα την έζησε ή την προέτρεξε. Και δεν πιστεύω να είναι αυτό η μικρότερη δύναμή του.

Όσο για την τεχνική αξία του, ο καινούργιος μελετητής δίνει δείγματα χειροπιαστά, παρμένα μέσα από το έργο του, μιας αναμφισβήτητης υπεροχής απέναντι σ' όλες τις μικροεπιθέσεις. Και το βιβλίο του, ένα έργο ελικρινούς και άδολου θαυμα-

σμού, πάλλεται ολόκληρο από θερμό ρυθμό ζωής, και δίνει την ικανοποιητικότερη διάψευση σ' όλες τις στενόκαρδες μικροθεωρίες που αγωνίζονται να συναρμολογήσουν στη σκιά οι κακόπιστοι και δόλιοι Τριμπουλέτι της κριτικής, για να κλονίσουν τα ιερά και τα ακλόνητα.

ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ : Δυο άσπρα γυνά χέρια. Διηγήματα. Αθήνα 1929.

Όταν σε κάποιο διαγωνισμό διηγήματος, ο κ. Νικολαΐδης είχε πάρει το δεύτερο βραβείο για την «Καταδικασμένη» του και ο κ. Βενέζης το τρίτο για το «Θάνατο», είχαμε εκδηλώσει την πιο ζωηρή κατάπληξη που βρήκε απήχηση και σ' άλλους πολλούς, πάμπολλους, για την ολοφάνερη ανωτερότητα των δυο αυτών έργων απέναντι στο αφήγημα που είχε το πρώτο βραβείο. Γιατί πραγματικά περί αφηγήματος επρόκειτο. Η «Καταδικασμένη» μάς είχε δώσει τη δυνατή κι' ανώτερη συγκίνηση του καλλιτεχνικού δημιουργήματος όπως και το άλλο διήγημα του τρίτου βραβείου. Το μέλλον δεν μάς διέψευσε και είμαστε βέβαιοι πως όσο πάει και περισσότερο θα μάς δικαιώνει.

Γιατί, αν με το πρώτο βιβλίο του (ο κ. Νικολαΐδης έδειξε μίαν άπιθανη εξασθένιση (το «Κλεισμένο σπίτι»), όμως τώρα, με το δεύτερο του, τα «Δυο άσπρα γυνά χέρια» έρχεται να στηρίξει οριστικά πια τις ελπίδες που είχαμε σχηματίσει για αυτόν από την αρχή.

Στά δεκά διηγήματα που αποτελούν τον τόμο, ξεχωρίζει κανείς άμεσως τον διηγηματογράφο που ξέρει καλά τι θα πει διήγημα. Κι' αυτό δεν είναι περιτολογία. Γιατί λίγοι απ' όσους γράφουν έχουν αντιληφθεί καθαρά την ουσία του σημερινού διηγήματος. Ο κ. Νικολαΐδης δεν έχει μόνο το δώρο της στρωτής και ζωντανής διήγησης. Έχει και στην δημιουργία του την ευγενειά εκείνη ανοή, την σύλληψη του «άνωτερου» που βρίσκεται συχνά στις πιο κρυφές και ταπεινές γωνιές της ζωής μας που αποτελεί το αληθινό υπέρτερο δώρημα του πραγματικού διηγηματογράφου και χύνει γύρω στο καλλιτεχνικό διηγηματογράφο και τον καλλιτέχνη τον θεομό και θείο παλμό της ζωής. Στο ύφος του ξεχωρίζει κανείς τη γλώσσα της καρδιάς. Πόσο συγκινητική είναι στην απλότητά της η ιστοριούλα εκείνη του «Σολωμιά και του Ζαχαρία»! Και τι παραστατικά που αποδίδεται ο πειρασμός της αμαρτίας στο «Ένα δεν τοίλειπε τίποτα». Διηγείται απλά. Συγκινείται και συγκινά. Συμπονεί τον άνθρωπο και τον ανακαλύπτει παντού, ανάμεσα στα πλάσματα τα πιο παραπεταμένα (ή «Παραμάννα», ή «Καταδικασμένη»). Ανώτερος πολιτισμός αυτός, επιφυλαγμένος μονάχα στους ευγενικούς εργάτες της σκέψης.

Βέβαια, όλα τα διηγήματα αυτής της σειράς, δεν έχουν την ίδια επιτυχία. Σε πολλά το ύφος είναι κάπως άτονο και πέρνει μία φανερή ξηρότητα. Και η γλώσσα, σε λίγες λέξεις, έχει μίαν άδικαιολόγητη χροιά μικτής. Μά αυτά είναι ελαττώματα, που με τον καιρό θα λείψουν. Έκείνο που είναι το ενδιαφέρον είναι πως ο κ. Μελής Νικολαΐδης, με το καινούργιο βιβλίο του, προβάλλει σαν ένας διηγηματογράφος πραγματικός και ίσως καλλίτερος από πολλούς παλιούς που ποζάρουν για τέτοιοι.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΠΟΤΗ ΨΑΛΤΗΡΑ «Μυστική Φωνή». Ποιήματα 1929.

«Τα Σχηματικά» θάρμοζαν καλύτερα για την επίδειξη μιας τυπογραφικής εργασίας. Κι ο τυπογράφος που στοιχειοθέτησε αυτά τα λεγόμενα—ποιήματα—είναι πραγματικά πολύ δεξιοτέχνης σ' όλα τα τριγωνομετρικά... «σχήματα». (2ο Μέρος).

Το ζήτημα είναι όμως πως ο κ. Ψαλτήρας δεν είναι τυπογράφος αλλά θέλει απλοψύστα να λέγεται ποιητής. Και δώ σκοντάφουμε!

Σένα περασμένο σημείωμα είχαμε μιλήσει κάτι για τον γενικό μοντερνισμό και τις τάσεις του στους διαφόρους του ρυθμούς, αν και γράφοντας μία κριτική δεν στέκει παρά μίαν ανάλυση του έργου μαζί με διάφορες γενικές υποδείξεις όσο πιο δυνατές και πιο βαθύτερες στα ελαττωματικά σημάδια του έργου. Δε στέκουν όμως μαθήματα για ρυθμούς και σχολές: αυτά ξεφεύγουν από το έργο που κρίνεται.

Μία συμβουλή και υπόδειξη θα δώσουμε λοιπόν στον κ. Πότη Ψαλτήρα.

Νά διαβάσει και να νοιώσει τι είναι μοντέρνα ποίηση, ακολουθώντας ύστερα μίαν από τις πολλές της σχολές (Φουτουρισμός Έξ ή Ένπρεσιονισμός κτλ.). Αλλιώς—λυπούμαστε πλέρια—δε μένει παρά μοντέρνος στα τυπογραφικά του σχήματα και τίποτα στα γραφτά του: ούτε καν αρχάριος.

Όσο, τα τετράστιχα που βρίσκονται στο βιβλίο χωρίς αυτή τη σχηματική στοιχειοθεσία δεν βολούμε να τα κρίνουμε, και να ξεβγάσουμε έστω και ίσχα το ποιητικό—βάθος του κ. Ψαλτήρα. Είναι απλά τετράστιχα, στιχοπλοκές αρρυθμίες, και τίποτ' άλλο! Αρρυθμίες και—γιατί ο στίχος χάνεται άτιμήςτος τις περισσότερες βολές. Στιχοπλοκές—γιατί σ' όλα του τα ποιήματα μιμούμενος τη μεγαλόστομη βαθεία ρητορεία του Κωστή Παλαμά, δεν κάνει τίποτ' άλλο παρά να μάς αραδιάζει ολόριχους στίχους. Κι' ύστερα αν κάπου πετύχει τότε η μίμηση και μόνο, σβύνει την μερικην εντύπωση. Ύστερα κι' η ακαλαίσθητες εικόνες που δίνει:

Κι ούτε τ' αυτί-κοντάλι μες τη βράση
Τού τέτσηρη του δρόμου, όπου ζαφρίζει.

Κι' άκόμα κάτι «Για να τον έτεις» «Κροφодаγκάνκο ουλί» «άστρι άνθι» κτλ. που θα δυσφωνούσαν και τον πιο αρχάριο στίχο.

Στο μικρό πρόλόγο του λέει πως γενικά το έργο του υποκειμενισμού δεν δίνουν το Ποίημα και τον Ποιητή...

Ο υποκειμενισμός δεν επιδρά στον εκφραστικό τρόπο για τον κ. Ψαλτήρα; δεν τόν διαφεντεύει; . Άς είναι αυτό είν' άλλο θέμα! Τα ποιήματά του όπως κι' αν πέρνει το νόημα της τέχνης δεν είναι άρτια για όλα τα πάρα πάνω π' αναφέραμε. Ίσως «Η Νάλια» αν δουλεότανε το τελευταίο τετράστιχο και το «Τοπίο» αν έλειπαν αυτές οι αινιγματικές του ποιήσεις θα είχαν κάτι ξεχωριστό και δικό τους.

ΝΤΟΛΗ ΝΙΚΒΑ «Ντολορίτα» Αθήνα 1929. Έκδοση Άδελφών Γεράρδων.

Ο κ. Νίκβας μάς είναι γνωστός απ' το προηγούμενο του βιβλίο «Παλιές αγάπες» που προλόγησε ο Γρηγ. Ξενοπούλος.

Η «Ντολορίτα» είναι το ημερολόγιο ενός φθισικού στην Ελβετία που αγαπά τρελλά μία κοπέλλα και βλέποντάς την τελικά βαριεμένη να ζητάει άλλο τον έρωτα, σβύνει, άργά, σιγά, και πεθαίνει. Είναι γραμμένο στο γνωστό λυρικό ύφος ενός ερωτευμένου που αραδιάζει ποιήματα κι ότι άλλο του φανεί ώραίο—άποκλειστικώς εκείνου—μπρός στο όνομα της αγαπημένης του. Κι αυτό είναι η προτίμηση του συγγραφέα. Του άρσσει το ύφος αυτό της γαλλικής «nouvelle» το δούλεψε και του χάρισε μίαν ατομικότητα.

Το μικρό αυτό ημερολόγιο είναι ευχάριστο στις γενικές του γραμμές. Έχει όμως πολλές φορές ερωτικές κοινοτυπίες—πράγμα συνθηόστατο στους ερωτευμένους—άλλά και κάτι που θάπρεπε να ποφύγει ο κ. Νίκβας. Και να θέλησε συνειδητά—το υποθέτουμε τουλάχιστον—να δώσει αυτή τη μονοτονία και έμμονη ιδέα γύρω απ' τάχατημένο όνομα στη φράση του φθισικού του ήρωα πρέπει να ποίμε πως το παράκανε. Έπρεπε να συμαζέψει αυτός ο ίδιος όσα ίσως ένας ερωτευμένος θα παράγραφε,

να τά φέροι στη γραμμή του κανονικού κι' άσχετου στην όλη υπόθεση αναγνώστη.

Η τελευταίες σελίδες που ο θάνατος πλησιάζει άργα, είναι γραμμένες πολύ καλύτερα αν συγκριθούν στις άλλες, κι' αυτό γιατί ο συγγραφέας μίλησε πιο πολύ αυτός παρά ο ήρωάς του. Θα θέλαμε λοιπόν έτσι όλο το βιβλίο, χωρίς να ξεχνάμε πως μένει πάντα το ημερολόγιο μιας αγάπης.

ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ : «Τα σφουρίγματα του Άλτη». Ποιήματα. Αθήνα 1929.

Ο ποιητής Lenau έλεγε κάποτε σε κάποιο φίλο του συζητώντας: Είναι όλοτελα άσχετο τι θα πάρεις γι' αρχικό σου θέμα: τέχνη θα γίνει ή δε θα γίνει από τη δόση της εκφραστικότητάς σου...

Αυτές οι λέξεις του μεγάλου γερμανού, που φαίνονται άπαραίτητες εδώ πρόλογος γιατί τά ποιήματα του Τ. Άνθια στριφογυρίζουν γύρω από μίαν λέξη που στη σημερινή κυριαρχούσα πλουτοκρατική συνείδηση στέκει όλοτελα ταπεινή και καταφρονεμένη.

Ο Άλτησιμός! είναι ή λέξη, ή έννοια. το θέμα, το περιεχόμενο της συλλογής. Κι' έτσι όλα τά ποιήματα ξεπροβάλλουν στο δρόμο μας σένα τετράστιχο του Quo Vadis Σελίς (51)

Με μίαν ήλιθια σύμπτωση κι' ένα τυχαίον γεγονός: δίχως σκοπό, κατεύθυνση καμιά, και δίχως... δίχως... (δύ ποτα δίχως άραγε; ... δεν τά χωράει ο στίχος) πρόβαλε ο δρόμος της ζωής στεινός—πόσο στεινός;

Κατεύθυνση... αυτό είναι! Τα 46 ποιήματα της συλλογής δεν έχουν να ποίμε κατεύθυνση παρά μονάχα την ιδεολογική και σκεπτικιστική συγκίνηση που τά φλόγιζε την ώρα που στιχοπλοκήθηκαν. Δηλαδή μιά σειρά συναισθημάτων, σκέψεων, συμπτώσεων και γ γονότων ριγμένων στο χαρτί, χωρίς να είναι το ένα εξέλιξη του άλλου, συνεχείας μιας ψυχοαναλυμένης σειράς. Το μόνο συνδυτικό τους είναι ο δρόμος του άλητη, που ακολουθήσε πια την ορισμένη αυτή κατάσταση—μιά κατάσταση όμως ακατάτακτη, κι' άθήμελη που γυρίζει σα μύλος χωρίς ίδια κατεύθυνση στο φάσμα του άγέρα. Κι' εδώ μίαν εξήγηση: ίδια κατεύθυνση έννοοιμε και τη μορφωμένη άκόμη Ίδεια—γιατί κάθε ψυχή έχει τη μόρφωσή της τέλεια ή άτελή. Στον άλητη όμως ή ίδια του ή ζωή τον αλλάζει, τον ντύνει στην ίδια του την υπόσταση, του στομώνει όλα τά συναισθηματα στις ορισμένες του ιδέες, που είναι άδύνατο ν' άνθροβολίσουν στο πέτρινο κουφάρι.

Όλη—αυτή την ύλική και ήθική κατάσταση ενός άλητη την έννοιωσε και την περιέγραψε ο Άνθιας στα ποιήματά του. Το κατορθώσε δε ίσως γιατί κι' αυτός ζει αυτή τη ζωή, την αγαπά και την επιζητεί. Έτσι κι' όλες οι εικόνες που μάς παρουσιάζονται στα σφουρίγματά του είναι τόσο ζωντανές τόσο άνεπιτήδευτες κι' άληθινές που σταματούμε και τις διαβάσουμε ξανά με περισσότερη κι' αυξανόμενη προσοχή, πολλές βολές και με συγκίνηση. Ο καινούτερος χαραχτηρισμός τους είναι ή σαρκαστική ειρωνία που καταλήγει συχνά σ' ένα άλλόκοτο κι' άνώμαλο «δε βαρύνσαι» (Παλιά σοσ, Σελ. 35—3 τετράστιχο).

Και τί μ' αυτό; Τους ρόλους σου τους; έχεις παίξει και σε χειροκροτήσανε στ' αλήθεια ή και στ' άστεία και «δόςα—δόςα σοι ο θεός» έχεις γελάσει τρομερά με θεωρεία έπίσημα μ' έξώστες και πλαίσια.

Πολλά είναι τά καλά ποιήματα—Κατρακύλημα, Μη με θυμάσαι, Tableau I, Η εξομολόγηση, Σ' ένα λεωφορείο, οι Όλιγαρκείς, Ταξείδι ανεκπλήρωτο, Νυχτερινό παραλήρημα, Γρίφος—τά περισσότερα σχεδόν, με εξαιρέσεις που καταλήγουν πια σε άσχημες σάτυρες.

Ο σαρκασμός που φλέγει κάθε γραμμή, κάθε

στίχο, ξεφεύγει βολές βολές σε μιάν εικόνα, παρομοίωση σατυρική, που δέ θα πρέπει να ξεπέσει ένα σοβαρό ποίημα. Πολλοί στίχοι του «Ζητείται γαίδα...» «... τοιλάστιον» «Μεγάλη Έλληνική...» «Εγκυκλοπαίδεια» «Αποροπείες στα μαθηματικά» κάτι «Χοροχορό—χιχιχι /» στο «Γρίφος» ένα απ' τα ωραιότερα ποιήματά του, κάτι «ρορο—ρουκέτες» και προπαροξύντονες άσχημες ρίμες «δποσδήποτε άγαλνότες» χάλνουν την όλική αρχιτεκτονική των ποιημάτων του.

Η σάτυρα ή βαθειά, είναι, βέβαια, ή δυσκολότερη απ' όλες τις άλλες προδιαθέσεις για κάθε τι που θα εκφραστεί αργότερα άτομικά.

Εδώ όμως στα ποιήματα π' αναφέραμε ή σατυρική αυτή προδιάθεση—συντείνει ό σαρκασμός κι ή ειρωνία του ποιητή—είναι περίεργα διατυπωμένες—έτσι, άσμβίβαστα στη γενική διάταξη του στίχου. «Κι» αυτό είναι τό άποτέλεσμα της ψυχικής άταταστασίας που διαφθείρει—στις διάφορες έντυπωσιακές έφημερότητες, όρες ή στιγμές—την αισθητικότητα του Τ. Άνθια.

Όλα όμως, δέν σμίγουν παρά στην: Τελειότητα. Μ' αυτή, είναι μιá παραγαυιδεμένη όπτασία που μäs διαφεύγει, μäs τυραγνά γλυστρώντας ανάμεσα απ' τã δάχτυλά μας όταν τ' άνοιγουμε φλογισμένα γύρω απ' τó κορμί της. Ίσως γιατί δέν φτάσαμε ακόμα στο σημάδι να μπορούμε να την άιχμαλωτίσουμε να την κάνουμε—θελητά της—δική μας.

Χωρίς αυτά τã μερικá λάθη τό βιβλίό θã ήταν άνογο. Ίσως λοιπόν θελήσει να μäs άκούσει, θελήσει να τã διορθώσει άφου τã ξέρει πã σήμερα. Καί μεις, τότε, θã τού χαρίσουμε τόν ωραιότερό του «έπλόγο».

Άλιτη άπόψε εν' ή βραδυά—τόσο καλή, τόση καλή μορφή να πäs να κοιμηθείς σ' ένα παγκάκι Άλιτη! Πλάτουν ή σκέψη ή ζωή—τόσο πολύ, τόσο πολύ Πόκανε ό άνθρωπος ή γη κι' όλο τό σύμπαν στίτι.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Φίλη Πνοή.

Για τã εξεφρασθεί κάθε παρεξήγηση ανάμεσá μας, Σäs γνωρίζω τã έξής. Όταν, πρό καιρού, έδωσα στον καλό μου φίλο κ. Κ. Λαγγόν τον «Καραγκιόζάκο» μου, δέ φανταζόμουν πώς τό ίδιο ποίημα θã δημοσιεύτανε και στο έτοιμόροπο τότε «Φαντάζιο» για τό όποιο μου τό είχε πάρει ό κ. Γ. Τσουκαλάς πρό 7 περίπου μηνών. Πριν όμως τό δημοσιεύσετε, τό είδα εις τό έν λόγω περιοδικόν και τότε Σäs είδοποίησα με τόν σεβαστό μου κ. Γ. Σημηριώτη.

Με φιλία

ΣΤΕΦ. ΜΠΟΛΕΤΗΣ

(Δημοσιεύουμε την επιστολή του κ. Σ. Μπολέτη κι από υποχρέωση κι από χαρά μας, γιατί άνασκειυάει μιá παρεξήγηση που δημιουργήθηκε σε βάρος του).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σε μιá προκήρυξη διαγωνισμού για την συγγραφή πρωτότυπου έλληνικού μυθιστορηματος για μικρά παιδιά είδαμε να προσδιορίζεται ότι τã υποβαλλόμενα έργα πρέπει να είναι γραμμένα σε «άπλην καθαρεύουσα».

Έπί τέλους! Μόνον αυτή μäs έλειπε. Η άπλη καθαρεύουσα. Ήταν καιρός της έπι τέλους. Ως τã τώρα είχαμε: την αρχαίζουσα, την καθαρεύουσα, την καθομιλουμένη, την δημοτική, την μικτή και την μαλλιάρη. Έξη έν όλφ. Τώρα προστίθεται και ή άπλη καθαρεύουσα. Γίνονται έπτά! Όσα δηλαδή είναι και τã θαύματα του κόσμου.

Άλλως τε δέν πρέπει να βιαζόμαστε. Έχουμε άκομη μέλλον. Τί θã λέγατε επί τ' υποθέσει για μιάν άπλη δημοτική ή μιάν άπλη μαλλιάρη; Έ-

μεις όμως θã προτείναμε και μιάν άλλη: Τήν άπλην αρχαίζουσαν!

Τό ωραιότερο, τό ευγενέστερο έργο της παγκόσμιας λογοτεχνίας που γράφτηκε μέσα στην τελευταία δεκαετία, τό πολύκροτο βιβλίό του «Ερχ Μαρία Ρέμακ» «Ηρεμία στο δυτικό μέτωπο», κηρύχτηκε σε διωγμό. Για άλλη μιá φορά οι ήλίθιοι και οι άρνητικοί όλου του κόσμου σπεύδουνε να μäs είδοποιήσουν πώς τό είδος τους δέν έχάθηκε από τό πρόσωπο της γης. Δέν άμφεβάλλαμε γι' αυτό. Είχαμε την άφέλεια να πιστεύουμε μόνο πώς δέν έχάθηκε ώστ'όσο και ή ντροπή και ή άυτοσυνησθήση. Βλέπουμε πώς είμαστε γελασμένοι. Δηλωτικότατοι της ιδιοσυγκρασίας των διαφόρων λαών είναι οι τρόποι με τους οποίους χτυπήθηκαν αυτό τό έργο. Οι συμπατριώτες του, οι Γερμανοί, τό σνοκοφάντησαν για «Εβραϊστικό. Οι Γάλλοι—αυτοί βορνωμένοι από άξέχαστες παραδόσεις δέν μπόρεσαν να τού άρηθουν την λογοτεχνική άξία—τό κατηγορήσαν για καθυστερημένο. Και οι Άμερικανοί—ποιοι άλλοι διάβολο; αυτοί άρπάξανε την ευκαιρία από τã μαλλιά για να μäs πείσουν πώς ό πολιτισμός είναι όλοτελα άσχετος με τήν μηχανή!... Οι Άμερικανοί λοιπόν έκοψαν τριάντα σελίδες από τό βιβλίό και φυσικά τις καλύτερες. Όσο για τους δυο πρώτους, τό γεγονός έχει μιάν άξία έντελώς κομματική, γιατί εκείνοι που εξεγέρθηκαν είναι οι έθνικιστές και μόνοι. Για τους τελευταίους όμως, που έπισημοποίησαν την άνοησία τους με την κρατική λογοκρισία, θ' άξιζε να προκαλέσει σειρά σκέψεων, ή χειρονομία τους αυτή. Δέν είναι ή πρώτη φορά που ό άμερικανισμός έρχεται άνατριχαστικά αντίθετος στο άρχαίο Ευρωπαϊκό πνεύμα. Οι άνθρωποι εκείνοι κεί κάτω που έκαναν τετράγones τις πλάτες τους με τό μπόξ, έδσαν την ψυχή τους για πάντα στο παχνί της διανοητικής άποκτηνώσεως. Άληθινός ώκεανός αντίληψεων τους έχόρισε από μäs και σήμερα, όμοιογούμενός δυο κόσμους είνε που στέκονται αντίθετοι. Σήμερα ή αύριο σ' ένα επίπεδο σκέψης ή δράσης, ή σύγκρουση θã έρθει, άναπόφευκτη και συντριπτική. Και έν στη γρηά Ευρώπη, που αρχίζει να δείχνει σημεία ντεκανταν-σμού και γεροντικού μαιμονισμού, δέν επικρατούσαν ριζοσπαστικότερες αντίληψεις, ή έκβαση θã ήταν δυσάρεστη γι' αυτήν. Ό όργασμός όμως της νειότης της μένει πάντοτε ό άνώτερα φωτισμένος. Κι' αυτός θã πιάσει στα χέρια του τό τιμόνι της μεγάλης κατεύθυνσης για να σώσει τό πνεύμα της και τόν πολιτισμό της. Δέν είχαμε ποτέ την άνοησία να πιστεύουμε στις επαγγελίες των ναυαγισμένων συνδιασκέψεων του άροπλισμού και των φαλακρών συμβουλίων της ειρήνης. Ενομίσαμε όμως πώς τã προσηγήματα θã μπορούσαν άξιοπρεπέστερα να κρατηθούν. Επιστεύαμε αντίθετα άκλόνητα στην παντοδυναμία της σκέψης. Και σ' αυτήν άποθέσαμε πάντα τις μόνες έλπίδες μας μίως άσφαλούς και σταθερής εργασίας για τό παγκόσμιο ειρηνισμό. Τώρα, τό προσωπείο της έπισημότητας, πέφτει. Στόν περιόδοξον εικοστόν αιώνα, κνηγιάται ή άλήθεια με πνεύμα μεσαιωνισμού. Η φωνή μας, άλλόμονο, είνε πολύ άδύναμη για να ύψωθεί σε διαμαρτυρία. Μä θέλουμε να είπομε πώς αν ύπήρξαν ή ύπάρχουν μέσα στον κόσμο άνυποψίαστες ένώστες διανοούμενων πρέπει σύσσωμες να έξεγερθούνε, βροντερá να διαμαρτυρηθούν. Κι' αν ό σιδερένιος κλοιός της «διεθνούς άβροφροσύνης» και της διπλωματικής ύστεροβουλίας τους κλείσει τό στόμα' να σπάσουνε τόν κάλαμό τους στα μούτρα του πολιτισμού.

Μ' άληθινή χαρά χαιρετίζουμε την επανέκδοση του «Νουμά». Τ' όνομά του έχει δεθεί άρρηκτα με περιόδους ιστορικές, για τή νεοελληνική διάνοση. Η συμβολή του στον γλωσσικό άγώνα που φούντω-

σε κι' επικράτησε μέσα από τις σελίδες του θ' άρκουσε και μόνη να τόν άφίσει ιστορικό. Τώρα, με τή διεύθυνση του Πάνου Ταγκοπούλου, του γιου του ιδρυτή του, είμαστε βέβαιοι πώς θã συνεχίσει την ίδια λαμπρή σταδιοδρομία κι' άκομη θã βοηθήσει σημαντικά στην προσπάθεια ν' άνοιχτούνε καινούργιοι δρόμοι στα έλληνικά γράμματα.

Στην χρεούουσα θέση του κριτικού του Παρισινού «Χρόνου» Πόλ Σουνταί, εκλήθηκε ό Άντρέ Τερίβ, ό συγγραφέας του «Χωρίς ψυχή», της «Μεγαλύτερης άμαρτίας» που πήρε τό βραβείο Μπαλζάκ, του «Ταξειδιού του κ. Ρενάν», των «Φιλολογικών γνωμών», του «Γαλλική νεκρή γλώσσα» κλπ. Η θέση είνε από τις σημαντικότερες της Γαλλικής κριτικής και γι' αυτό ή κίνηση γύρω από τή συμπλήρωση της παρακολούθηθηκε με ζοηρή συγκίνηση από τόν γαλλικό κόσμο των γραμμάτων. Ό Τερίβ είνε ό Κόρβερος της γραμματικής και γι' αυτό οι εύθυμόλογοι έγέλασαν άρκετά εις βάρος των άσυντάκτων και άνορθογράφων συγγραφέων που θã αναγκάζονται πια να ύφίστανται την κριτική του.—Εύτυχώς για τόν Τερίβ που δέν είναι Ρωμηός. Γιατί θãχανε πολύ τόν ένθουσιασμό του για την γραμματική άνάμεσά μας.

Σημειώνουμε τό θάνατο του μεγάλου γλύπτου της Γαλλίας Μπουρντέλ. Άφίνει έργα άθάνατα, όπως τόν «Αποθνήσκοντα Κένταυρο», τόν «Ηρακλή», την «Σαπφώ», την «Παναγία με τό βρέφος» που στέκεται σε μιá κορυφή των Βοσγίων, την «Παλλάδα» και τις προτομές του Ίνγκρες, του Άνατόλ Φράνς, του Κρισναμούρτι και άλλων. Είχε τιμηθεί με τό παράσημο του Λεγεώνου της Τιμής και ήταν καθηγητής στην Γκραντ Σωμιέρ.

Η κρίση που άπειλεί την ύπόσταση της «Κομμεντι Φρανσαίς» διαρκώς όξύνεται. Έκατόν σαράντα Γάλλοι συγγραφείς και καλλιτέχνες ύπέγραψαν ένα ύπόμνημα προς τόν Ύπουργό της Παιδείας και των Καλών Τεχνών και με τό όποιο ζητούνε να κληθεί στη διεύθυνσή της ό Ζάν Κοκτώ. Δηλώνουν πώς κατά τή γνώμη τους μόνον αυτός είνε ικανός να τήν σώσει και να την ύψώσει πάλι στην παλιά της άιγλη. Στις ύπογραφές ξεχωρίζει κανείς τã όνόματα των διασημοτέρων άντιπροσώπων της σημερινής γαλλικής διάνοσης.

Σε γράμμα του από τό Παρίσι, ό γνωστός συγγραφέας τής «Άγωνίας» και του «Ύπουργικού Συμβούλου» κ. Μ. Βάλας, μαζί με τ' άλλα, μäs γράφει κι αυτά τã πολύ όρθά γι' τό θεάτρό μας: «Όσα μου γράφετε για τήν κατάντια του θεάτρου μας, πολύ σωστά. Φούμαρα κι' άντιγράφες. Έρχονται έδώ, άντιγράφουν σκηνοθεσίες, της παίρνουν για δικούς τους στην Άθήνα. Προσέξτε τό έξής χαρακτηριστικό: κανένα ξένο, (δè μιλάμε για τã δικά μας τã περιφρονημένα) έργο δè δόθηκε που να μήν έχη παρακολούθηθ'ή από τόν σκηνοθέτη. Μάλλα λόγια δè γίνεται προσπάθεια δημιουργικής σκηνοθεσίας, παρά άντιγράφες της σκηνοθεσίας πάνω σε μιá βιαστική, άκαλαισθητη συνεπώς, μετάφραση. Γι' αυτό και προκόβουμε τόσο πολύ. Οι νέοι μας που όλο ταμπουρνάνε για σκηνοθεσίες της οποίας τόν όρισμό ακόμα δέν ξέρουν, άς καταλάβουν πώς θεάτρο δέν είναι παιζε γέλασε, πώς χρειάζεται καταθλιπτική προπόνηση και μελέτη του άρχαίου και σύγχρονου θεάτρου, και βαθειά μελέτη της ελληνικής για να καταφέρουν να στρώσουν ένα διάλογο. Γίνονται γελίοι γιατί δè θέλουν να κοπιάσουν και νομίζουν πώς μιá τέχνη τόσο συγκνερωτική, τόσο συνθετική όπως τό θεάτρο, καταφέρνεται σάν ένα πεζό ποίημα». Φυσικά. Όμως για τούτο θεάτρο πρόκειται; Για ποιές σκηνοθεσίες;

Μήπως ύπάρχουνε τέττα πράματα στον τόπο μας; Δέν πρέπει βέβαια να κρυβόμαστε' όξω από τις τέσσερις-πέντε καλές παραστάσεις τó χρόνο που έχουμε από την Κοτοπούλη και την Κυβέλη, τ' άλλα όλα άνάξια προσπάθειες, και πράματα δίχως ένδιαφέρον και τέχνη. Μάλιστα έτούτηνε την εποχή, αν έξαιρέσουμε τόν καλό θίασο της Έλεύτερης Σκηνης (τό μόνο πραγματικό θεάτρο πρόζας, που με την διεύθυνση του κ. Μελά, μäs παρουσίασε, κι από τεχνική κι από σκηνοθετική άποψη, έργα στεκούμενα) δè διακρίνουμε όλοτελα καμιá άλλη κίνηση της προκοπής. Λείπουνε κι οι καλοί νέοι ήθοιοιοι βέβαια, με τό πιο σπουδαίο, λείπουνε συγγραφείς και σκηνοθέτες που να σέβονται την άποστολή τους. Βάλτε στη μάντα τους δυό-τρεις παλιούς, που ό,τι είχανε κι αυτοί να μäs δώσουν, τόδωσαν πια. Τι άπομένει;—Τούτο τό φαινόμενο μιανής στειρας κι άκαρπης εποχής—στο πλαίσιο πάντα της θεατρικής παραγωγής—είναι και δυσάρεστο και συγκινητικό. Κ' οι δυό-τρεις έξαιρέσεις που σημειώθηκαν, δέν στάθηκαν άξιας βέβαια' να σκεπάσουνε μιá καθαρότητα άποτυχία.

Οι Γερμανοί έχουν πολύ πρωτότυπες ιδέες για ν' άξήσουν την κυκλοφορία. Ύστερα από μύριες διάφορες έρωτήσεις που δημοσιεύουν να γερμανικά περιοδικά προσκαλώντας όλο τό διανοητικό κόσμο ν' άπαντήσει, δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Κόσμος» οι έρωτήσεις: «Τι καταλαβαίνετε διαβάζοντας ένα ποίημα» και «Τι είναι ένα ποιητής». Τις καλύτερες άπαντήσεις έδωσαν ό Γκέραρδς Χάουπτιμαν κι' ό Τόμας Μάν, ό Χάουπτιμαν μίλησε για τό ποίημα: «Δέν καταλαβαίνω τίποτα ούτε μπορώ να δώσω εξήγηση. Μόχα αν είναι έννέα όταν άρχίσω ένα καλό τετράστιχο μπορεί να γίνουν μεσάνοιχτα και να τό διαβάζω άκόμα...» Ό Μάν με τόν ποιητή: «Ό ποιητής είνε ό μεγαλύτερος καταρρόγος, ό μεγαλύτερος ταχυδακτυλογράφος. Όσες λέξεις κι' ιδέες τό κοινό ξεστομίζει άρροθμα ό ποιητής τις κάνει να χροούνε στα χέρια του». Τέτοιες φιλολογικές συζητήσεις κάνουν οι Γερμανοί για να δώσουν κατι καινούργιο στο κοινό τους. Έμεις έδώ βολίζόμαστε πολεμώντας να βλάλει τό ένα περιοδικό τό μάτι τ' άλλου...»

Οι νέοι ποιητές και διηγηματογράφοι βρήκανε τελικά τόν εκδότη για τã έργα τους στον Έκδοτικό οίκο Άριστ. Μανρίδη, (Βούλγαρη 4γ). Ύστερα από την Πνοή που δημοσιεύει ότι της στείλουν καλό, χωρίς να κωτίζει φήμες και φάτσες, έχομαι κι' ένας εκδοτικός οίκος με την ποió βαθιοθεμιωτήρη ύποστήριξη. Δè ζητάμε τίποτε πια! Κατορθώσαμε στο χρόνο ποδκλεισε τã «Πνοή» να συγκεντρωθούμε να μονοιάσουμε οι νέοι μεταξύ μας. Αυτό είνε πολύ! Τό ξέρουν, τό νοιάθουν κι' οι παλιοί άκόμα. Άπ' έδώ κι' εμπρός άρχίζει ή δουλειά. Τό πρώτο βιβλίό βρήκε: Τσέκος Άνθιας. Στις άρχές του Νοέμβρη βγαίνει τό βιβλίό του Άγγελου Τροζάκη. Ύστερα έχομαι Άντώνης Γιαλούρης Άδαμ, Παπαδήμας, Κώστας Λαογγίος, Ναλ. Παπαγιωργίου, κι' άλλοι άναποφάσιστοι άκόμα. Μαζν μ' αυτά θã κυκλοφορήσει από τόν ίδιο εκδότη κι' ένας τόμος με διαλεχτά διηγήματα όλων των νέων διηγηματογράφων. Δè φοβόμαστε πια λοιπόν! Οι κριτικοί άς φωνάζουν βραχνίζοντας τό αγαπητό τους λαόγγι. Δè μäs μέλλει. Άπό τή «Πνοή» και τã βιβλία θã βγει κάτι καλό με τόν καιρό και με την πίστη. Άς φωνάζουνε λοιπόν. Έμεις θã βγαίνουμε ταχτικά ως που στο τέλος κι' οι πιο άρνητές θã σκύψουν κνημέοι τό ποδφο τοις κεφάλι.

Έδώ και λίγο καιρό κυκλοφόρησε από τόν εκδότη Σιμόν Κρά μιá θαναυστή άνθολογία των σύγχρονων γάλλων λογογράφων. Όνόματα όπως: Άλέν, Άρλάν, Μπέτα, Ντιέ, Ντιέ λα Ροσέλ, Ζιτ, Ζαλό, Λαριπώ κ.τ.λ. πιστοποιούν την έπιτυχία. Τό βιβλίό αυτό έχει κι' ένα πρόλογο για τή μιχτή λογοτεχνία όλων των κρατών που μόνο για τã Γαλλία βρίσκετε τό στίτι της. Ένα

ἀπὸ τὰ ὠραιότερα μέρη τοῦ βιβλίου εἶνε ἡ σελίδα πού ὁ Ἄνδρῆ Σουαρὲς ἐμφράζει τὴν περιφρόνησί του πρὸς τὸ κοινόν. Ὁ ἐκδότης εἶχεν ἀφήσει πάνω ἀπὸ κάθε λογοτέχνημα χώρο γιὰ βιβλιογραφικὰ σημεῖωματα. Στὸν ἀνάλογο χώρο τοῦ Σουαρὲς βρισκονται αὐτὰ τὰ λόγια: Σ' αὐτὸ τὸ χωρὸ πού ἀφιερώναται στὸ συγγραφέα μπορεῖτε νὰ βρῆτε ἐσεῖς τὸ κοινὸ τὰ ἰδιαίτερά μας πού θέλτε. Ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω νὰ πῶ οὔτε μιὰ λέξη γιὰ τὸ πρόσωπό μου, τὴν ἡλικία μου, τὴ γέννησή μου, τὴ ζωή μου. Αὐτὰ δὲν σὰς ἐνδιαφέρουνε καθόλου. Τὰ βιβλία βέβαια εἶναι λίγο καὶ δικά σας ἀφοῦ ἐκδίδονται, ὁ ἄνθρωπος τὸς ὅμως ὄχι. Τί θανατωσὴ περιφάνεια γιὰ τὸ σημερινὸ κοινὸ πού θέλει τὸ συγγραφέα νὰ γράφει γλυκανάλατες ἀφιρώσεις καὶ διηγῆματα γιὰ κάθε βαμμένη σημερινή κοπέλλα ἢ κυρία!

Στὶς 25 Ὀκτώβριον 1929 πέθανε στὸ μοναστήρι τῆς Σκιαθίου ὁ ἀκαδημαϊκὸς Μωραϊτίδης. Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἀλησμόνητον Παπαδιαμάντη φεύγει κι' ὁ δεύτερος Ἀλέξανδρος—ὁ δεύτερος Σκιαθίτης—γιὰ ν' ἀνταμώσει ξανά, στὸν ἀγύλο κόσμον μὲ τὸν ἀκαπημένο του φίλον. Ὁ παλῆς διηγηματογράφος εἶταν ἀγνωστος στὸν πολὺν κόσμον. Ἡ ζωὴ του ἦτανε μιὰ ἀσκητικὴ ἀπρὸς μόνωση* μακριὰ ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν. Τὸν συναντούσαμε πάντα μονάχον νὰ ρεμβάζει στὰ ποιητικὰ ἀπογοιῶλια τ' Ἁγίου Ἀντωνίου, ἐνῶ ἡ ἀδελφή του, μιὰ ἀντρογυναίκα δούλευε χωριάτικα ντυμένη στὰ χιτῶνά της σὰν ἐργάτισσα περινεκλωμένη ἀπὸ ἀνθισμένες βραγιές κι' ἀγοάμπελες. Ἦταν ἄνθρωπος τῆς μοναξιάς περισσότερον κι' ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη ἀκόμα. Ἡ ψυχὴ του ὅμως δὲν ἀγάπησε ποτέ τὴν δημοτικὴ. Ἐμεινε κι' αὐτὸς πιστὸς στὴν καθαρῶσευσαν—ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἰδιωτισμοὺς—τοῦ νησιοῦ τοῦ Ἰδιο τόνομα ἴδια κι' ἡ γλώσσα στὸς Σκιαθίους... μᾶς εἶχε πεί σὲ μιὰ παλιὴ συνομιλία μὲς ὁ Ψυχάρης στὸ Παρίσι. Τόσα χρόνια εἶχε μεσὰ, στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, τὸδε νὰ πλεῖνε νὰ γιγαντώνεται νὰ νικᾷει κι' ὅμως δὲν τ' ἀγκάλιασε κι' αὐτὸς ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι. Θάταν ἀσύγκριτα ἀνώτερον ἢ μετωμένην του φράση στὴν ἀληθινὴν κι' ἡμορφὴ σημερινή μας γλώσσα. Κι' αὐτὸ εἶν' ἄσκημον! Στέρησε στὴ λογοτεχνία του τόπου μας στὴ μελωδία, στὴ μουσική, πού δὲν ἀρμονίζει τὰ γραφὰ τῶν. Δὲν ἀγάπησε τὴ Δημοτικὴ* κι' αὐτὸ δὲν τοῦ τὸ συγχωρᾷμε! Ἀκόμα καὶ τώρα πού πέθανε. Ὅσοι δὲν τὸν διάβασαν—κι' αὐτοὶ εἶνε πάρα πολλοὶ—θὰ τὸν διάβασουν τώρα. Ἐτσι γίνεται πάντα στὴν Ἑλλάδα. πρέπει νὰ πεθάνεις γιὰ νὰ σὲ διαβάσουν, νὰ σὲ μάθουν καὶ τὸ περισσότερον νὰ σ' ἀναγνωρίσουνε μεγάλο. Ὅλοι θὰ παινέσουν τὶς περιγραφὰς του γιὰ τὰ ματωμένα δειλιὰ τῆς «Σκιαθίου τῶν». Αὐτὸς ὅμως δὲν θὰ μπορέσει νὰ τὰ θαυμάσει γιατί ἕνα ἀπὸ τὰ μαγεμένα αὐτὰ σουρονπώματα, τὸν μέθυσε τόσο καὶ τὸν πήρε μαζὺ του...

Ὁ κ. ΡΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ πού δημοσίευσεν μέχρι τώρα μετὰ τὸ φιλολογικὸν αὐτὸ ψευδώνυμον, θὰ ὑπογράψεται ἀπὸ σήμερον μετὰ τὸ πραγματικὸν του ὄνομα: ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

Γιὰ τὸ φετινὸ βραβεῖον Νόμπελ ἀρνήσανε κι' ὅλας οἱ προτάσεις. Ὁ Τόμας Μὲν εἶνε σήμερον ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους πού διεκδικοῦνε τὸ μεγάλο βραβεῖον. Ὑστερα ἐρχονται ὁ Γκόρκι, ὁ Σινκλάιρ, ὁ Τρινκούστερ. Ἐμεῖς ἐδῶ κοιμώμαστε... Κάποτε εἶχε οἰχτεῖ ἡ ἰδέα νὰ προτινόμεν καὶ μετὰ τὸν Κοστὶ Παλαμά. Ἡ ἰδέα αὐτὴ φαίνεται πὺς ξεχάστηκε ἀπ' τοὺς ἀρμοδίους. Γιατί; Μήπως πρέπει λοιπὸν καὶ μετὰ οἱ λίγοι ἀκόμα πιστοὶ νὰ διώξουμε τὴν ἐλπίδα πού ὑπόψαμε σὲ θαρρετὴν πραγματικότητα;

Ἐκνυκλόφρησε καὶ πουλιέται στὰ γραφεῖα μᾶς τὸ μυθιστόρημα τοῦ συνεργάτου μᾶς κ. Β. Μεσολογγίτη ὁ «Ἀκούμας». Στέλνεται σ' ὅποιον μᾶς στείλει

δραχ. 15.—Ἀπαλλαγμένο ἀπὸ ταχυδρομικὰ τέλη.

Ἐκνυκλόφρησε ἡ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ συνεργάτου μᾶς Τεύκρου Ἀνθία: «Τὰ σφαιρίσματα τοῦ Ἀλήτη». Λίγα ἀπὸ τὰ ποιήματα αὐτὰ δημοσιεύτηκαν σὲ προηγουμένα φύλλα τῆς «Προῆς». Τὸ βιβλίον στέλνεται σὲ κάθε ἀναγνώστη καὶ συνεργάτη μᾶς—λευτέρον ἀπὸ ταχυδρομικὰ τέλη—σ' ὅποιον μᾶς στείλει 20 δραχμὰς (20) σὲνὰ γραφεῖα μᾶς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

(Ὅσοι μᾶς στέλνουν συνεργασία, νὰ προσέχουν νά'ναι καλὴ καὶ διαλεχτὴ εἶν' εὐχαρίστησή μᾶς νὰ βρισκομεν προτερήματα στὴ γραφὴ τῶν νέων. Κι' ἀκόμα καιτὶ, πολὺ σπουδαῖον—νά'ναι ἀημοσιεύτη. Στὸ ἐξῆς θὰ παῖνε νὰ συνεργάζεσθε στὸ περιοδικὸ μᾶς ὅποιος μᾶς στείλει ἔργα του δημοσιευμένα).

Λῶρον Φαντάζην, Ἀθήνα.—Θὰ μοῦνε ἴσως καὶ τὰ δυὸ. **Πνυθαγόραν Δροσιώτην**, Ἀθήνα.—Περίεργον πὺς αὐτὸ σας τὸ ποιῆμα ἔχει χαρμωδίες στὸ μέτρο ἐνῶ μεῖς τοῦλάχιστον ὅσα λάβαμε ἔστανε μετρικὰ στὰ πόδια τους. Ὑστερα κι' ὡς περιεχόμενον τὸ «Ἐνας περιπάτος» δὲ λέει τίποτα. Εἶναι κοινόν, κοινότατον καὶ στὴν ἐκφραση ἀκόμα. Στείλτε μᾶς κάτι ἄλλο. **Γιάννην Φλοιάσιον**, Νεμέα.—Καὶ τὰ δυὸ σας ποιήματα ὄχι καλὰ δυστυχῶς. Δὲν νοῖσατε ἀκόμα τί θὰ πεῖ στιχοπλοκὴ—ἐκτὸς πὺς τὰ θέματα εἶναι κοινὰ.—Γι' αὐτὸ διαβάστε πολὺ μεταφράστε ἂν θέλετε. Πάντως δουλέψετε καὶ λίγο πρὶν ξαναρχίσετε νὰ ἐξωτερικεύετε τὶς σκέψεις σας. Ἀπὸ ἀγάπη σὰς μιλοῦμε ἔτσι. Θὰ σὰς καλωσορίσουμε καὶ πάλι ὅποτε καὶ νᾶνε. **Στρατὴν Μυριβίλλην**, Μυτιλήνη.—Σὰς εὐχαριστοῦμε θερμὰ γιὰ τὸ γράμμα σας. Τὸ τεῦχος θὰ τὸ λάβατε βέβαια. Ἀπὸ σὰς περιμένουμε καὶ κάποια ὑποστήριξη. Διαδοστέ τὸ φύλλον σας ἐκεῖ. Μὲ τὰ «Λ. Φ.» εὐχαρίστως ἀνταλλάσσουμε. **Μηχάλην Ράπτην**, Ἀθήνα.—Σὰς εὐχαριστοῦμε καὶ πάλι γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας. Τὸ διηγημὰ σας πήρε τὴ σειρά του γιὰ δημοσίευσιν. **Θαλήν Ρηγορεῖδην**, Θεσσαλονίκη.—Συνδρομὴ ἐλάβαμε. Στείλαμε. **Βάσσον Χλόην**, Ἀθήνα.—Ἀπὸ ἄλλα περιοδικὰ δὲν δημοσιεύουμε. Δὲν εἶναι σπουδαῖα τὰ πεσοτράγουδα τῆς γαλλίδας αὐτῆς συγγραφέως. Ὅχι! **Ν. Παπαδάκην**, Ἀθήνα.—Θὰ ψάξουμε νὰ τὸ βροῦμε γιὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσουμε. Δὲν σὰς κρύβουμε τίπος πὺς μπορεῖ καὶ νὰ σκίστηκε.—ἀφοῦ πρώτῃ διαβάστηκε στὸν κ. Δ. καὶ ὕστερα μιὰ καὶ δὲν κρατᾷμε παρὰ μόνον κείνα πύχον σειρά γιὰ δημοσίευσιν. **Θέμην Ἀμέθστον**, Ἀθήνα.—Ἐρετε τὸ στίχον. Θὰ ποθοῦσαμε λοιπὸν νὰ ἐκαθαρίσετε καὶ τὶς ἐνοίεες σας λίγο—δραδὴ πὺς μεστὴ ἐκφραση πὺς δεμένη. Διαβάστε τὸν Μαβίλη καὶ τὸν Γρουτῆρον. Ξαναστεῖλτε τα πὺς δουλένα, ἢ ἄλλα ἂν ἔχετε ἔτοιμα. **Σπήλιον Χ. Μεντῆν**, Ἀθήνα.—Ἀρκετα καλά. Δὲ θὰ θέλαμε νὰ τὰ δημοσιεύουμε. Καλύτερα εἶναι νὰ μᾶς στείλετε καὶ ἄλλα νὰ δοῦμε. Αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει καθόλου ὅμως νὰ δουλέψετε καὶ αὐτὰ. Ἐτσι θὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὶς κοινοτοπίες καὶ ἀπὸ ὁμοιοκαταληξίεες πὺς καταλήγουν κακῶν. Περιμένουμε. **Κώσταν Κιούσην**, Ἀθήνα.—Καλὰ. Τὸ καλύτερον «Ζητᾷε ἕνα ὄψον», γιατί χαλαεῖ στὸ τέλος; Γράφετε σονέττον ἐντεκασύλλαβον καὶ οἱ τέσσαρες τελευταῖοι στίχοι τοῦ ἐξάστιχον εἶναι 14, 15, 11 καὶ δώδεκα συλλαβῆς. Γιατί; Πρέπει νᾶναι ὅλοι ἐντεκα—στὸ σονέττον τοῦλάχιστον πὺς κράτησε ἀσθηρὰ τὸ κλασσικὸν τὸ Ἐγὼ.—Ξαναστεῖλτε τὸ δουλεμένο συλλαβικὰ. Τὸ «Στερον Σονέττον» θὰ δημοσιευτεῖ. **Τέλην Ἀθαν.**—Τὸ «Ἐπληρωσὴ» θὰ δημοσιευτεῖ μετὰ τὴ σειρά του. **Δημ. Τσελένην**, Ἀθήνα.—Ὁ «Ἐκφυλλος» θὰ δημοσιευτεῖ μετὰ τὴ σειρά του. Εἶναι τόσα ἄλλα μπροστά. **Γιάννην Ἀρητον**, Ἀθήνα.—Δὲν μπορεῖ νὰ γίνε σύγκριση μ' αὐτὰ πὺς φανταζόσαστε. Ὅλα αὐτὰ θὰ μείνουν πάντα ἀτομικῆς σας ἰδέας. **Φώτην Κρυσταλλήν**.—Λάβαμε καὶ θὰ τὰ προσέξουμε. Θὰ σὰς ἀπαντήσουμε στὸ ἐπόμενον.